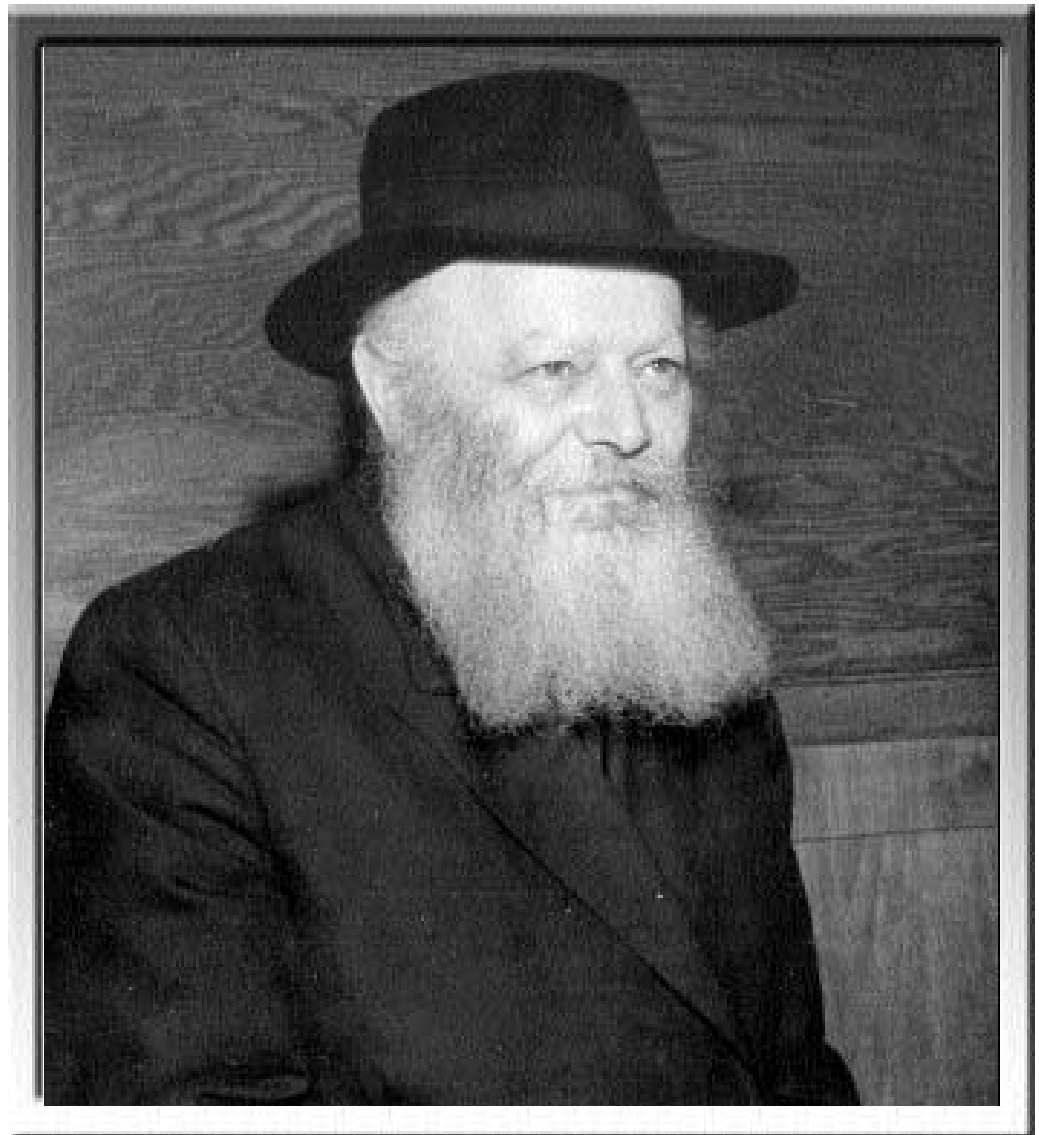

"ואם יטמוד מלך מבית דוד..."

מוסר מיוחד - די"א ניסן, שנת ה'תשס"ו

בכתב המוסף: אנא סימנא בעלמא

אלוקות בעולם; וכאשר ביאר רבינו מלכנו בשיחת אחרון של פסח בשנה הראשונה למלכות.

וכדבריו המפורשים באחד ממאמריו:

... וזהו גם מה דאיתא בזהר מאן פני האדון הוי' דא רשב"י, ורשב"י אמר על עצמו אנא סימנא בעלמא, שהוא סימן בלבד אל הקב"ה, כי ה' בבחינה זו דעבד מלך מלך. ועל דרך זה ה' גם אצל הבעש"ט והרב המגיד... (תקעו תשמ"ג) ובמאמר אחר הוסיף:

... וכן הוא בהנשיאים שלאחריו החל מהבעש"ט והרב המגיד וכ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי, כ"ק אדמו"ר הצ"צ, כ"ק אדמו"ר מהר"ש, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שאינם מציאות בפני עצמם כלל וכל מציאותם הוא רק מה שבחד קטירא אתקטרגא ביי, וכמאמר מאן פני האדון הוי' דא רשב"י, היינו, שמציאותו האמיתית בגלוי הוא רק האדון ה'. ועד"ז הוא בהנשיאים שלפניו ושלאחריו... (שיר המעלות תשל"ט).

ועל כן, לא ניתן ואי אפשר להפריד בין ה"סימנים" לבין ה"סימן", אשר כל פעולותיו וענייניו הם "סימנא בעלמא" לגלות אלוקותו בעולם; ורק עבורנו, שוכני בתי חומר, אשר מתקשים להבחין בסימן כה בזה, הוסיפו ופירוטו בבחינת "היה נותן בהם סימנים" – "ואם יעמוד מלך מבית דוד..."

בנוסח קידוש לבנה אשר ייאמר בשבוע זה ע"י המוני בית ישראל, נאמר: "כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול לנגוע בך". וכך עמדנו קמי מלכא, ובהניפו ידיים מולנו רקדנו כנגדו – ואיננו יכולים "לנגוע" בו. בלי כל תפיסה והשגה בראות עינינו. האדם יראה לעינים, אך מתחת לקמט הכובע הסתתר ה"סימנא בעלמא", תכלית בריאת כל העולמות.

אך מכיוון, שכבר פסקו מאות רבני ומורי הוראה בישראל, אשר לא רק "סימן העליון" נתקיים בו, אלא גם ה"סימן התחתון" – [כפירוש החסידות על "האשה (כנסת ישראל) יוצאת (מגלות לגאולה) בסימנים", כמבואר על הפסוק בהגדה "רבבה כצמח השדה נתתיך וגו'"] – סימני ההלכה בפועל ממש, ו"אין לדיין אלא מה שענינו רואות" – אזי תיכף ומיד יקוימו ראשי-התיבות של "הלכה" "הריעו לה' כל הארץ" בהתגלותו לעיני כל – בלי כל צורך ב"סימנים" – וראו כל בשר יחדיו אשר "דוד מלך ישראל חי וקיים". וכהמשך נוסח ברכת הלבנה:

– "סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל!"

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ברדת בני ישראל למצרים, רגע לפני שעברו ממצב של בני-חורין אשר אחיהם משנה-למלך, למצב של "עבדים היינו" – מסר להם יוסף הצדיק את סימן גאולתם: "ואלוקים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת". שנים רבות מאוחר יותר, ידעו בני ישראל לזהות את הגואל לפי אותו סימן שהועבר מאב לבן. אולי בשל כך, הוטבעה על נוסח ההגדה המספרת את סיפור יציאת מצרים חותמת ה"סימנים" – החל מ"סימן סדר של פסח", ועד ל"ירבי יהודה היה נותן בהם סימנים".

אלפי שנים מאוחר יותר, ב"שנה שמינית אחר מאה ואלף לחורבן הבית" (לשון הרמב"ם בהקדמתו לספר הי"ד), לאחר ש"נתפזרו ישראל בכל הארצות פיזור יתר והגיעו לקצוות ולאיים הרחוקים, ורבתה קטטה בעולם ונשתבשו הדרכים בגייסות", והבוקה-והמבולקה הגשמית נתנה את אותותיה בחושך רוחני מכאיב – "תכפו הצרות יתרות ודחקה השעה את הכל ואבדה חכמת חכמינו ובינת נבונינו נסתתרה", וכאשר כמעט אמרו בני ישראל "אבדה תקוותנו",

– הייתה יד ה' על רבינו משה בן מיימון, וברוח-קדשו חקק עלי ספר את סימני הגאולה מגלות אדום, למען יהיו לעד לבני ישראל:

ואם יעמוד מלך מבית דוד, הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושב"על-פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה' – הרי זה בחזקת שהוא משיח. אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל – הרי זה משיח בודאי.

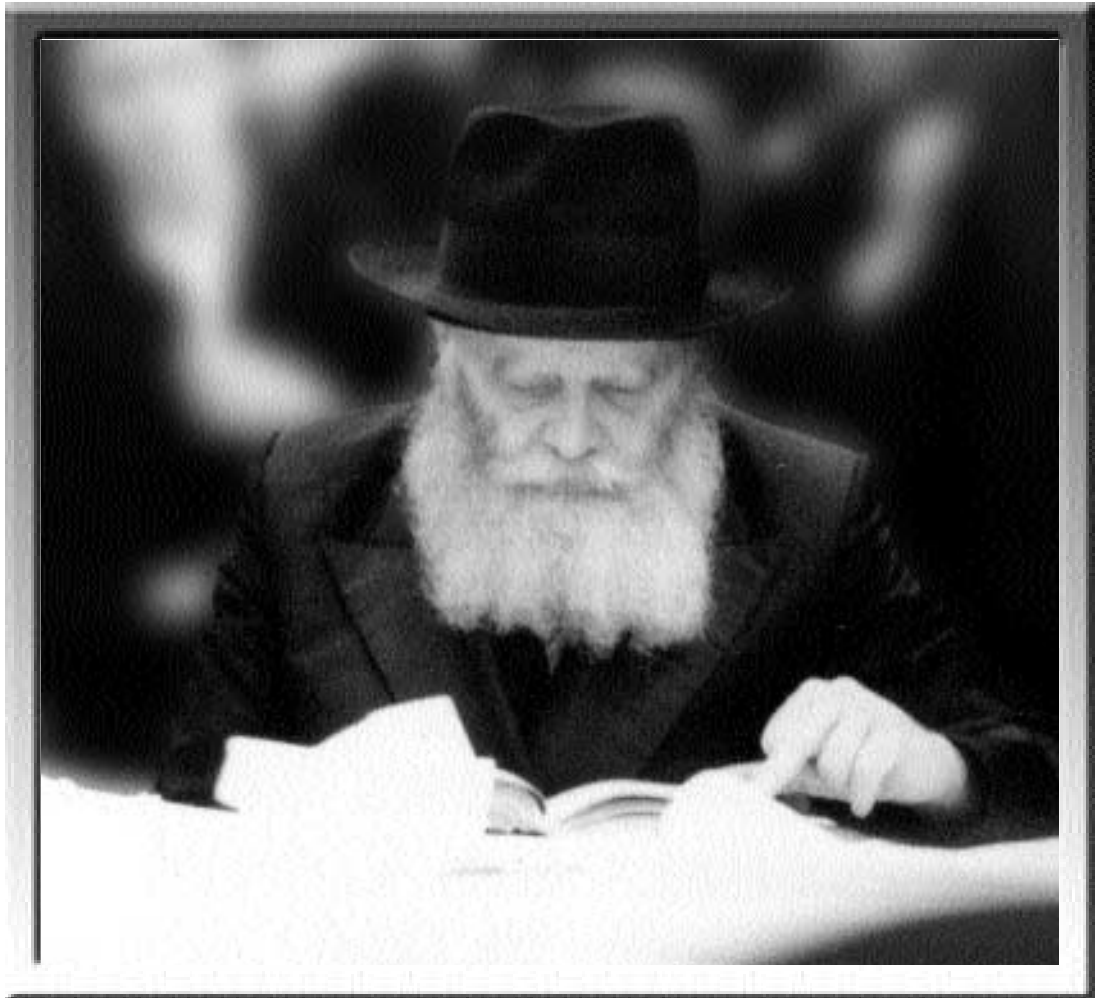
ובשנת ששת אלפים ושש מאות וששים ושתיים לבריאת העולם, בחודש אשר בו נולד הרמב"ם – ירדה לעולם נשמתו הקדושה של משיח אלוקי יעקב, נביא ישראל וגואלו, כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבינו יחיה נצח. ויגדל הילד ויגמל, ועשה והצליח – "ויאמן העם".

רבות נדון בתורת רבינו אודות מהותם של "סימנים", האם הם רק מבררים את הדבר, או שמא הם פועלים וגורמים אותו. מצינו גם סוגים אחרים של סימנים, כגון סימנים להקל על הזכרון בלימוד התורה, ועוד סימנים מסימנים שונים.

שונה בתכלית הוא "בעל הסימנים", מלך המשיח, אשר יגאל את עם ישראל מגלותו האחרון. עליו ניתן להמליץ את דברי רבי שמעון בר יוחאי בספר הזוהר: "אנא סימנא בעלמא". כל מהותו ומציאותו היא – סימן ומופת לגילוי

"הוגה בתורה"

הריענו להי כל הארץ (תהלים ק, א) - ראשי תיבות הלכה כאשר באים לתאר את דמותו התורנית-הלכתית של רבינו מלכנו שליט"א, אכן אין הגדרה טובה מזו שנקט הרמב"ם: "הוגה בתורה".

"הוגה" - מלשון "כי הנה כהגה ביד המלח". ספינת היהדות המטלטלת בין משברי הגלות, לאחר שתי מלחמות עולם ובימים טרופים של התפקרות ואובדן דרך. וכהגה ביד המלח, מוביל נשיא הדור את הספינה שנדמה היה כי עלתה על שרטון או לפחות סתתה מן המסלול - והשיב אותה לשרוט על גלי מבטחים לדרכה, לחופי ארץ החיים של הגאולה.

"הוגה - בתורה". ההגה בו אחז רבינו מלכנו הוא הגה התורה. לא נזדרזו רבינו מעולם לתקוע עצמו בדבר הלכה, אולם כאשר ראה שאיש מבין המלחים אינו יודע את נפשו בשל הסער הגדול הזה (כאשר, לדוגמה, עמדו מי שעמדו והתירו נסיעת ספינות יהודיות בשבת, ועוד כהנה) - מגיע רב החובל מתאו, תופס את ההגה, והכל מביטים משתאים כיצד הספינה יוצאת מן הסערה וידה על העליונה.

וכשנשמע קולו בבואו אל ההגה, לא היה מי שלא שמע, מקצה תבל ועד קצהו, את דעת התורה הטהורה וההלכה הצרופה. ו"הריעו לה כל הארץ" והודו ואמרו - **הוי עמו, הלכה כמותו**

מוסר סינוד - ד"ר ניסן, שנת ה-1000

שנת תרס"ד

"מהפכה שמרנית" בדרכי לימוד התורה

ההבדל בין דרך הלימוד שסלל הרבי לבין דרכי הלימוד שהשתרשו בדורות האחרונים הוא כהבדל בין מי שמסתכל על דבר כלשהו ובוחן אותו כשהוא ניצב על הקרקע לבין מי שמסתכל על הדבר כאשר הוא ניצב למעלה, מעל הדבר שאותו הוא בוחן. הניצב בגובה שוה לדבר הנבחן על ידו אינו רואה את כל צדדי הדבר, כי אם רק חלק מהם, מה שאין כן הניצב מלמעלה רואה "במעוף צפור" את כל הדבר, על כל צדדיו ועל כל זוויותיו. הרבי בשיחותיו הק' לימד את דורנו להתרומם ולחזור לאותה דרך חשיבה מקורית, של חז"ל ושל ראשונים, כפי שעשה האלוקים את האדם ישר...

מאת: הרב טוביה בלוי

כמפורסם, תרתי דסתרי, הרי עניינה של "שמרנות" הוא שימור הקיים, ואילו עניינה של "מהפכה" היא שינוי יסודי מעיקרא.

ברם, בענייננו הדברים פשוטים ביותר – ה"מהפכה" משנה אומנם את דרכי החשיבה השגרתית ומנפצת מוסכמות, אך יחד עם זה – ובגלל זה – היא משמרת את הכוונה המקורית והשורשית של דברי התורה.

ההבדל בין דרך הלימוד שסלל הרבי לבין דרכי הלימוד שהשתרשו בדורות האחרונים הוא כהבדל בין מי שמסתכל על דבר כלשהו ובוחן אותו כשהוא ניצב על הקרקע לבין מי שמסתכל על הדבר כאשר הוא ניצב למעלה, מעל הדבר שאותו הוא בוחן. הניצב בגובה שוה לדבר הנבחן על ידו אינו רואה את כל צדדי הדבר, כי אם רק חלק מהם, מה שאין כן הניצב מלמעלה רואה "במעוף צפור" את כל הדבר, על כל צדדיו ועל כל זוויותיו.

על דרך משל: כאשר אנו לומדים סוגיא מסויימת או ענין מסויים ומתעוררת אצלנו קושיא – הרינו משתדלים באופן טבעי ליישב את הקושיא בדרכים שונות ומגוונות הנקוטות בין הלומדים מדור דור, אם על דרך החידוד או על דרך ההבנה וכו', איש איש כיד הי טובה עליו, ובכיוון שקיבל מרבתינו.

בית נאמר ונכתב על דרכי לימוד התורה שהתווה הרבי בשיחותיו הקדושות, דרכים שהפכו נכסי צאן ברזל בעולם התורה בין מבקשי האמת. בין השאר האריך כותב שורות אלה במאמר "תורת חסד", שהוא המבוא השני לספר "כללי רש"י", מהדורת תשנ"א, שבו נידון נושא זה בהרחבה ובפירוט, בליווי דוגמאות רבות.

לכבוד שנת המאה אתכבד בזה להוסיף נקודת מבט מחודשת בענין זה, בשורות ספורות אך, לכשתימצי לומר, באופן מדוייק ומתומצת.

נקודת מבט זו תגלה לנו הגדרה מחודדת לדרכו של הרבי שסלל בלימוד והבנת התורה, אשר, כאמור, הלמדנים האמיתיים שבעולם התורה אימצו אותה (ביודעין או שלא ביודעין) בראותם האור כי טוב.

ההגדרה היא, כמצוין בראש דברינו: "מהפכה שמרנית".

באופן שטחי נראית ההגדרה האמורה כמושג הנסתר מיניה וביה. "מהפכה" ו"שמרנות" הם,

הרב טוביה בלוי

המרחק הזה ויתגמד בעינינו עד כדי הצטמקות מוחלטת. הנחה שטחית תקבע שהמבט הנכון הוא זה שהקרוב יותר אל הגוף הנידון, ואילו המבט ממרומים הוא מבט מוטעה ומיינוני, אך האמת היא הפוכה, שכן עובדה ברורה היא שבתוך הגוף הזה או מצדו הקרוב, ניתן לראות רק חלק ממנו. דווקא מלמעלה רואים את שלימות הדבר, ומכאן שהראיה הזאת היא המדויקת והנכונה יותר, וממילא מובן שצודק יותר אותו מבט המגמד ומצמק את המרחק.

כשנתבונן מבחינה מופשטת יותר, נבין היטב את הדבר: מהותו הפנימית והאמיתית של כל דבר איננה קשורה לגודלו הפיסי ולאורכו ורחבו, ומבחינה זו, מבחינת המהות, אין חשיבות לגודל. לפי זה קרוב שהמהות מתבטאת בנקודת ה"אפס" של הדבר – הנקודה הראשונית – ולכן זה מתבטא יותר השגב והעוצמה של הדבר, גם כמותית וגם איכותית.

בתורת החסידות יש מוטיב רעיוני מרכזי של "כל הגבוה יותר יורד למטה יותר" היינו, שדווקא בדרגה נמוכה באה לידי ביטוי מודגש יותר הדרגה העליונה ביותר "נעוץ תחילתן בסופן".

מכאן גם הקשר ההדוק דווקא בין הפשט לבין הסוד, כפי שהוסבר לעיל.

ולכן את ה"מה" – ה"מילתא זוטרתא" – שביראת ה' אנו מגלים דווקא ב"מאה" – בנשגב (מאה ברכות) שבה.

דוד מלכא משיחא, הוא שתיקן את המאה ברכות בכל יום, כי מדתו היא מדת המלכות, שבה מתבטא הענין האמור.

ברם, אם נתאמץ להתרומם ממקום עמידתנו – נגיע אל נקודת המוצא של הענין הנלמד, כפי שהיתה ברגע שנאמרו הדברים על-ידי חז"ל או על ידי הראשונים, שמוחם ולבם היו כפתחו של אולם – ואזי יתברר לנו שהקושיא נבעה מכך שדורותינו סיגלו לעצמם דרך חשיבה שונה מדרך החשיבה של אומרו הראשון של הדבר, ומכאן נובעים הקשיים שלנו בהבנת הדבר.

הרבי בשיחותיו הקי' לימד את דורנו להתרומם ולחזור לאותה דרך חשיבה מקורית, של חז"ל ושל ראשונים, כפי שעשה האלוקים את האדם ישר, בטרם חל בנו העיוות של "חשבונות רבים".

ה"מהפכה" שסלל הרבי היא, לפי זה, השמרנות האמיתית והשרשים! [אגב: לא רק בדרך הלימוד, אלא גם בכל ענייני הנהגת הדור, הנהיג הרבי, "מהפכה שמרנית": דברים שנראו כמהפכנים ומפתיעים בגישתם – ואפילו תמוהים לכאורה – מתגלים כקרובים ביותר אל הרוח המקורית של ישראל סבא, כלומר – שמרניים לעילא והדוגמאות רבות מספור].

כתוצאה מדרך הלימוד שסלל הרבי – מתברר לפתע על רבות מהקושיות שלנו שהן מעיקרא ליתא!"

מ קוצר היריעה יודגמו הדברים בענין שהזמן גרמא (שנת המאה) הדגמה זו תראה לנו גם את נכונות דרכו המפורסמת של הרבי שקבע שאין סתירה בין ארבע הדרכים של "פשט" "רמז" "דרוש" ו"סוד", אלא, אדרבא, הן משלימות זו את זו (ראה דוגמאות רבות נוספות לענין זה במאמר שהזכרתי בראשית דברינו).

ידוע מאמר חז"ל על הפסוק "מה ה' אלוך" שואל מעמד כי אם ליראה" – שמכאן נלמד החיוב של מאה ברכות בכל יום, "אל תיקרי מה אלא מאה".

בעיניים שטחיות של בן-דורנו נראה המאמר הזה כדוגמא מובהקת של "דרשנות" מפולפלת, המשנה, כאילו, את משמעות הדברים מן הקצה אל הקצה, במקום "מה" שמשמעותו **מעט מזעיר** עד לקרוב לאפס, אנו מפרשים "מאה", הגדרה המסמלת את **העוצמה והריבוי**.

נזכור גם את הקושיא המפורסמת שחז"ל שואלים: "אטו יראה מילתא זוטרתא היא?" ותירצים "אין לגבי משה – וקושיית אדמו"ר הזקן בתניא קדישא פרק מב".

ברם, אם נסגל לעצמנו מבט מרומם, "מלמעלה", על הענין – ניזכר שבעומק כל עוצמה וכל כוח של ענין כלשהו טמון דווקא בנקודה האיכותית והמהותית הראשונים (וממילא – הזעירה!) של אותו ענין.

וכך הם פני הדברים: המרחק בין קצהו העליון של גוף מסויים לבין קצהו התחתון של אותו גוף (גם כשמדובר במרחק פיסי של גוף גשמי) בולט ומורגש ביותר רק בעיני מי שנמצא בקירוב מקסימלי אל הגוף הנידון, או בתוכו, אך ככל שנתרומם ונתרחק ממנו, ילך

בעיניים שטחיות של בן-דורנו נראה המאמר הזה כדוגמא מובהקת של "דרשנות" מפולפלת, המשנה, כאילו, את משמעות הדברים מן הקצה אל הקצה, במקום "מה" שמשמעותו מעט מזעיר עד לקרוב לאפס, אנו מפרשים "מאה", הגדרה המסמלת את העוצמה והריבוי

ולכן, כשנבחן את הענין בשרשו ובמקורו הקמאי (הראשוני) ביותר, ביסודו של הדבר, נכיר את העוצמה האיכותית שלו, כי המהות של הדבר שווה הרבה מאוד.

דוגמא זו עצמה מהווה ביטוי סמלי לעצם הענין של "מהפכה שמרנית" שהוא נושא מאמרנו.

כאשר ה"מהפכה" הופכת את נקודת מבטינו מן השטחי והמוגבל אל המהותי והיסודי – השרשי – אנו מגיעים אל שימור הדבר במקורו.

מפני קוצר היריעה והזמן אין המקום להרחיב ולהמחיש את הדברים בדוגמאות רבות, אך המבין – כלומר הרוצה להבין – יבין, ותן לחכם ויחכם עוד, ואידך פרישא – זיל גמור!

שנת תרפ"ח

"לומד בשקידה עצומה ומצליח"

אחד מסימני מלך המשיח הוא "הוגה בתורה" - למידה הכוללת בתורה מעלות רבות: ידענות, היקף ובקיאות, עמקות, ישרות, עד לאותן דרגות שמיימיות של "מגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר, וכנהר שאינו פוסק". כל אלו ראינו אצל הרבי מה"מ • גדולי ישראל שהגיעו במחיצתו של הרבי, יצאו נרעשים ונפעמים לנוכח הידענות האדירה שנפרשה לנגד עיניהם בכל תחומי התורה • הבאנו כאן מעט ציטטות של גדולי ישראל על גדלותו התורנית של הרבי, ונדמה כי לא נשמע על מאן-דהו בדורנו שבחים שכאלו מפי גדולי ישראל מכל החוגים והעדות

גאון עולם

מפורסם הדבר שכבר בצעירותו היה הרבי גאון אדיר שאין כדוגמתו. וכדברי אביו הרב לוי יצחק זצ"ל "בעת שנעשה לבר מצוה היה כבר גאון עולם".
(מעדות אמו של הרבי בשם בעלה - תולדות לוי יצחק עמוד 155)

לימוד בלילות

"בתקופות בהן שהה הרבי בבית אביו היו לילות שבת קודש מן המאושרים, לילות אלה היו למעשה הזמן הפנוי היחידי ללימוד בצוותא, בעיקר בתורת הסוד. האב המאושר רווה נחת לרוב מבנו בכורו.

באזני ר' שמחה גורודצקי שביקר ביקטרינוסלב בשליחות הרבי הריי"צ, מנה ר' לויק את ידיעותיו בעל פה של בנו: שני התלמודים ומפרשיהם, כל מדרשי ההלכה והאגדה, ספר הזוהר הקדוש, כל ספרי הפוסקים

התמירה.

הרבי השיב בצורה אישית לכל שואל והתשובות היו לכל חלקי התורה: הפלפול, הלכה ומנהג, נגלה, קבלה וחסידות, פשט רמז דרוש וסוד. חקירה, תכונה, תורה ומדע, נוסח התפילה, דקדוק, מסורת המקרא, מנין המצוות ועוד – כאשר כל התורה כולה פתוחה לפניו.

באיגרות (שחלקן התפרסמו בספרי אגרות קודש) ניכר בכל תשובה כאילו עסוק הוא בלימוד הענין עליו משיב. בכל ענין וסוגיה השיב בהרחבה בביורר הסוגיות ביסודיות, על פי שפע מקורות מש"ס בבלי וירושלמי תוספתא ומדרשים, ספרי הלכה אגדה ופלפול, חקירה קבלה וחסידות, בבקיאות מפליאה ובבהירות מדהימה.

למעלה: הרה"ג מרדכי אליהו אצל הרבי **למטה** (מימין): רבי פנחס מנחם אלטר, האדמו"ר מגור זצ"ל

הגדולים, כל כתיבי האריז"ל, וכל ספריהם הנדפסים של אדמו"רי חב"ד."

הכל בהיר ונהיר לו

הרב מרדכי אליהו, הראשון לציין:

".. אני אומר לכם כאדם שהיה נוכח מספר פעמים בפגישות עם הרבי, ומתוך כך שאני נמצא בקשרים רבים עמו, אין עוד בדור הזה רב גדול בכל מקצועות התורה, בפשט, כל רז לא אניס ליה, שט בים התלמוד כאילו ברגע זה למד זאת. וכך ברמז, בסוד ובקבלה, בתורת הנסתר כבתורת הנגלה; בהחלט ניתן לומר עליו "גדול הדור", אין שני לו .. כל פעם שהעליתי ענין מסוים בתורה, מיד העיר ודיבר בו הרבי שליט"א כאילו זה עתה, ברגע זה ממש, סיים לעסוק במסכת זו ובסוגיה זו. הכל בהיר ונהיר לו, ממש לא יאומן כי יסופר, איך אדם מסוגל לכך. אמרתי, לית דין בר נש, אלא מלאך קדוש עומד לפנינו".

ופעם אחרת הוסיף ואמר:

"שר וגדול מושל ושולט בעליונים ובתחתונים, גאון הגאונים שלא היה לו אח ורע, השר והמושל בכל התחומים – שר התורה, בקי בש"ס ובפוסקים, שר ההלכה, בקי ברמב"ם ובטורים, שר בית הזוהר, שר בקבלה, שר בחסידות, שר בדרוש, שר בהנהגה שר בהפצת התורה – כל זה בשיא הגדלות שבן אנוש מסוגל להגיע אליה".

הרבי עורך מאות ספרים תורניים

בשנת תשי"ב ייסד אדמו"ר הריי"צ את הוצאת ספרים קה"ת. לתפקיד "יושב ראש ועד הפועל" מינה אדמו"ר הריי"צ את הרבי. כעבור שנה, תשי"ג, ייסד הרבי הריי"צ "ספרית אוצר החסידים ליובאוויטש" – והרבי נתמנה כעורך ראשי.

באותם ימים החל הרבי ללמד דעת את העם בהדירו בצורה גאונית ומרתקת, את מאות הרבות של החוברות, החיבורים והספרים, ועריכתם המוצלחת שנעשתה ללא כל ספק בכוחות על-אנושיים, שקשה להסביר כיצד ניתן לערוך ולהכין לדפוס מספר כה גדול של ספרים וחוברות, נוסף על חיבוריו שלו.

משיב בחכמה ובגאונות

בחוברת השניה של ביטאון קובץ ליובאוויטש שהחל להופיע בחורף תשי"ד, החל להופיע המדור "תשובות וביאורים" בעריכת הרבי מה"מ. התשובות עוררו התפעלות עצומה בעולם התורני. רבנים וגדולי תורה כמו יודעי ספר וסתם "עמך" החלו להריץ את שאלותיהם לרבי, שנתגלה להם טפח מקומתו התורנית

שנת תרצ"ז

משיב למחברי ספרים

מחברי ספרים רבים שלחו לרבי את ספריהם והוא נהג לכבדם בהערותיו והארותיו. אף הרבי הרי"צ מסר שאלות שהפנו אליו אל חתנו שענה עליהם בגאונות לא מצויה.

כל התורה פתוחה לפניו

הרב יצחק אייזיק הרצוג ע"ה, שהיה הרב הראשי לישראל סיפר את ששמע מאדמו"ר הרי"צ על גדולתו של הרבי:

"יש לו ראש של היצמח צדקי כל התורה כולה פתוחה לפניו".

"ללמוד ממנו לפחות מעלה אחת"

הצדיק רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל, ה"בבא סאלי היה אומר על תורתו של הרבי:

"מופת הדור, גאון ישראל וקודשו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א . . הוא ישראל שלם, הוא שלמות הכל, ואנו – הלואי ונזכה ללמוד ממנו לפחות מעלה אחת".

שכינה מדברת מתוך גרונו

כ"ק אדמו"ר רבי משה מרדכי בידרמן, האדמו"ר מלעלוב זצ"ל:

".. אצל משה רבינו עליו השלום, כתוב 'שכינה מדברת מתוך גרונו'. מהרבי מליובאוויטש שליט"א שומעים את קול השכינה . . הרבי שליט"א הוא היחידי הממלא בשלמות את השליחות של רבינו הבעל שם טוב . . כוחותיו הם למעלה מהטבע לגמרי".

רבי משה מרדכי בידרמן, האדמו"ר מלעלוב זצ"ל

בקיא בפרד"ס,

מרא דרזין

כ"ק אדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, האדמו"ר מצאנז זצ"ל:

"הרבי מליובאוויטש הוא שר התורה וצדיק אמת . . אני מקנא ברבי מליובאוויטש שליט"א על העולם הבא שלו בגלל פעילותו בכל העולם . . הוא ראוי באמת להיקרא "חכם" על פי המובא שהחכם לא מיקרי אלא איש קדוש, בקיא בפרד"ס מרא דרזין"...

"..כדאי לבדוק אפוא, האם יש תקדים בתולדות ימי ישראל לכך שתלמיד חכם אחד חידש ולימד והדפיס כמות עצומה כזו של "ובתורתו יהגה" בכל פרד"ס התורה ממש, אשר עד היום נדפסו כבר למעלה מ-200 כרכים מתורתו, ובהם חידושים נפלאים בש"ס וברמב"ם, פסקי הלכות ומנהגים, עיונים בקבלה וביאורים בחסידות, והכל בעומק נפלא . . או האם יש דוגמא לבקיאות הפלאית השזורה בכל שורה מדברי תורתו בנגלה ובנסתר, או באחד מעשרות אלפי מכתבי התורה שענה לשואלים. כאשר בכל ענין וענין שעוסק בו כל רז לא אניס ליה מכל התורה שבכתב ושבעל-פה, ומכל ספרי הראשונים והאחרונים, בנגלה ובנסתר.

"והרי כן היה לימוד התורה של דוד אביו, וכדברי דוד המלך עצמו (שמואל ב' כ"ג ה'): "כי ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמורה", ואמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבא פרק ג'): "עוד אמר דוד המלך עליו השלום שאני אהיה בקי במקרא ובמשנה בהלכות ובאגדות, שנאמר כי ברית עולם שם לי, ואין ברית אלא תורה, ערוכה בכל, במקרא במשנה בהלכות באגדות ושמורה, שיהיו דברי תורה שמורה בי לעולם ולעולמי עולמים". וכן אמרו בעירובין (נד, א) על פסוק זה: "אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת".

וכן הוא ברבינו שליט"א, הבקי בכל מכמני התורה, ואין שייך אצלו ענין של שכחה, כי התורה שלומד ערוכה בכל ושמורה אצלו לעד.

"ועל דרך זה אין אח ורע לתופעה שבכל שבת ושבת יושב יהודי ודורש בדברי תורה לפני קהל קדוש של אלפי אברכים בני-תורה, רבנים וראשי ישיבות, וזאת במשך שעות ארוכות, כאשר לשון חז"ל בשני התלמודים שגורה על פיו, והרמב"ם וד' חלקי השולחן ערוך, ונושאי כליהם, ביחד עם הזוהר-הקדוש, כתבי האריז"ל וכל ספרי החסידות, פרושים לפניו כשמלה..".

"כל ישראל זקוק לו"

כ"ק אדמו"ר רבי פנחס מנחם אלתר, האדמו"ר מגור זצ"ל:

"כ"ק אדמו"ר שליט"א – כל ישראל זקוק לו שהרי אין אפילו בורג קטן בכלל ישראל, שאין נישא על כתפיו . . מיום הסתלקות אבי זצ"ל (בעל ה"אמרי אמת") לא ראיתי יהודי שבכוהו להתמודד עם העולם. עתה זכיתי להכיר את היהודי השני יבדלחט"א בעלמא דין, שבכוהו להתמודד עם העולם".

בשפה ברורה ונעימה ובהסברה נפלאה בלתי מצויה, כשאינו מניח פרט כל שהוא שאינו מתייחס אליו. כך כאשר מגלה נתיב חדש בפירוש רש"י על התורה, הרי הוא מונה ומפרט קושיא אחר קושיא בכל תג ואת מלשונו, וכך כשמרצה ביאור חדש בדברי הרמב"ם, הרי הוא מדייק ומדקדק בכל תיבה ותיבה, ועל דרך זה בסוגיות הבבלי והירושלמי או הזוהר הקדוש והמדרשים. וכאשר מופיעים מוגהים ומוארים על ידו בכתב ובדפוס, הרי הדברים ניצבים חיים וקיימים לנגד עיני הלומד, "ומוכן לאכול לפני האדם".

פנים חדשות בלימוד התורה

הרבי מה"מ הקדיש בהתוועדויות זמן מיוחד לביאור בחלקים מסויימים בתורה, על פי דרך שסלל עם הזמן כחלק משיטתו המיוחדת בלימוד התורה.

ביאור על רש"י – החל משנת תשכ"ה, החל לבאר בכל התוועדות קטע מדברי רש"י. השאלות והביאורים גילו שיטה חדשה ומופלאה בלימוד והגות בדברי רש"י על התורה.

ביאורי הזוהר – בשנת תש"ל החלו להופיע בדפוס ספרי אביו הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון זצ"ל, ומאז החל הרבי לבאר ולהתעמק בנכתב בספרים אלו, בעודו מרחיב את היריעה ומגלה טפח נוסף ברזי התורה.

פרקי אבות – בהתוועדויות שנערכו בשבתות הקיץ הקדיש הרבי שיחת קודש לביאור משנה אחת מתוך הפרק השבועי. גם כאן ייסד הרבי שיטה גאונית ומופלאה בהבנת וביאור דברי התנאים ב"פרקי אבות".

מלוקט מהספרים: "יחי המלך המשיח" (לרש"י וולפא) "ממלכת התורה" (לר"י בלוי) "תשובות וביאורים בשולחן ערוך", "חידושים וביאורים בשי"ס" (להר"י אייזנבך) ו"ימי מלך" (להרמ"מ לאופר).

"העמקות הנפלאה שלו, לא שיערתי"

הגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א: פעם היה ביחידות אצל הרבי, וכצאתו מקודש-הקודשים אמר למלוויו-תלמידיו: "זה שהבקיאות של הרבי היא באופן של לא יאומן כי יסופר, לזה התכוונתי כי הדבר מפורסם לכל, אבל את העמקות הנפלאה שלו, זאת לא שיערתי... . כאשר יוצאים מחדרו מרגישים שיוצאים מאדם הגדול בענקים".

גאון אמיתי בכל מקצועות התורה

הגאון האדיר הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף שליט"א:

"כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש הוא גאון אמיתי בכל מקצועות התורה, בנגלה ובנסתר, גאונו זה את משתקפת מתוך עשרות הספרים מתורתו שיצאו לאור. הוא מנהיג משכמו ומעלה, גבוה מכל העם, וזכה להקים עולה של תורה בכל רחבי תבל. אלפים רבתי חינו בית ישראל זכו לשוב בתשובה שלימה לאבינו שבשמים, בזכות שלוחיו הרבים הפזורים ברחבי העולם, אשר הקימו ישיבות ומוסדות תורה, והצילו רבים מהתבלולות ושמד"..."

כשולחן ערוך לפני הלומד

בהקדמה לספר "חידושים וביאורים בשי"ס" – המלקט את שיחותיו של הרבי בסוגיות השי"ס – מתאר הגאון הרב חנניה יוסף אייזנבך שליט"א את תורתו של הרבי, כשולחן ערוך שמוכן לאכול לפני האדם.

"שיחות אלו שלרוב ובמיוחד בהתוועדויות שבת-קודש, הנמשכות לפעמים קרוב לחמש שעות רצופות, המה שיעורי עיון עמוקים בפרד"ס התורה מצטיינות כאמור בשני אלה: "כשולחן הערוך" הדברים באים

שנת תש"ב

ילדים שותים מ"מעיין חי"

אחת מהנפלאות בתורתו של הרבי היא, שלמרות העובדה שדבריו רחבים ועמוקים מני ים, וגדולי הלמדנים יכולים להפוך בה ולהפוך בה, הרי שאותה תורה מתאימה גם לילדי ישראל 'צאן קדשים' - "לקטן ולגדול" • לקראת י"א בניסן, פנינו לרב יוסף יצחק ליברוב מנהל "מכון לוי יצחק", העומד מאחורי הוצאת הגליון הייחודי "מעיין חי", ומשקה מתורתו של הרבי לילדי ישראל, וביקשנו לשמוע ממנו אודות הגליון מהיווסדו ועד עתה

מאת: שלמה הלפרן

שהרבי אמר בכנוסי הילדים (וגם הן לא היו מלוקטות בצורה מסודרת) וניתן היה גם למצוא דברי תורה וחסידות מותאמים לילדים בצורות שונות (כגון בגליונות "שיחות לנוער") אך שיחות, כדוגמת "לקוטי שיחות", כמעט לא ניתן היה למצוא בשפה שתתאים לילדים, ומי שחפץ בכל זאת ללמוד שיחות עם ילדים נאלץ להסתדר בכחות עצמו ולמצוא את המילים המתאימות להסברת השיחה או הרעיון לילדים.

היוזמה הראשונה והמקורית למהפכה שחלה בתחום זה היא הוצאתו לאור של הגליון "מעיין חי", ע"י "מכון לוי יצחק" בראשות הרב יוסף יצחק ליברוב. מדי שבועיים החלו לצאת לאור גליונות "מעיין חי" המביאים את שיחותיו של הרבי, בשפה ברורה, מנוקדת ומתאימה לילדים, ובתוספת חשובה של תאריכים בתולדות חב"ד, והכל בצורה נאה ועל גבי נייר איכותי ומהודר.

לקראת י"א בניסן, בו כולנו עוסקים בחיזוק ההתקשרות לרבי, ע"י לימוד תורתו, פנינו לרב ליברוב מנהל מכון לוי יצחק, העומד מאחורי הוצאת הגליון,

לדים לומדים שיחות של הרבי; לכאורה מה פשוט מזה? בכל בית-ספר חסידי ואפילו בגני הילדים, לומדים ומלמדים שיחות, מידי שבוע ובכל מועד. כל הורה חסידי משתדל להנחיל לילדיו מתורתו של הרבי, ובכל עלון חסידי שיוצא לאור, אם זה גליון עולמי, ארצי, מקומי או דף מצולם עבור "מסיבות שבת", תופסת מקום חשוב השיחה של כ"ק אדמו"ר מה"מ, בעיבוד כזה או אחר, המתאים לילדים.

לא תמיד זה היה כך. המחנכים וההורים הותיקים, בוודאי זוכרים את התקופה, בה לא ניתן היה למצוא מדברי תורתו של הרבי בצורה שתתאים להבנתם של ילדים צעירים. היו כמובן את השיחות

שבפרסום תורתו של הרבי.

האם יש קווים מנחים מיוחדים בעבודתכם?

העקרון שמנחה אותנו כל העת הוא, שאנו מביאים את השיחה כמות שהיא, כמובן בשפה המתאימה לילדים, אך ללא תוספת בגוף השיחה, גם אם נדרש הסבר או באור שאינו נמצא בגוף השיחה, כגון משל וכדומה, אנו מביאים זאת כהערה בשולי הגליון ולא בתוך השיחה, אך כמעט בכל המקרים הצלחנו להמנע גם מכך.

זהו הייחוד של "מעין חי" עד היום ביחס לשאר המקומות בהם מובאים דברי תורתו של הרבי, בעבודים ובתוספות שונות בהתאם לעניין.

ניתן אם כן לומר כי "מעין חי" היא חוברת שיחות של הרבי?

בעקרון ניתן אולי להגדיר זאת כך, אלא שכאשר מדפיסים דבר בשם הרבי, יש צורך בזהירות מיוחדת, ולכן אפילו ל"לקוטי שיחות" בתרגום ללה"ק היוצאים לאור על ידינו, אנו קוראים בשם "רעיונות לפרשת השבוע" – משום שלמרות שמדובר לכאורה רק בתרגום, הרי זה אינו הדבר המדויק שאמר הרבי או הגיה, וכך גם ב"מעין חי".

מהו באמת המקור לשם "מעין חי"?

השם בא לבטא את הפצת מעיינות החסידות החיים ומחיים. גם שמה של הרבנית מרומז בשם זה שכן ראשי התבות של מעין חי הם הר"ת של שם הרבנית חיה מושקא ע"ה.

האם הייתה התייחסות מיוחדת של הרבי לגליון?

על הדו"חות והגליונות שהיינו מכניסים לרבי, היה מתקבל בדרך ככל המענה ה"רגיל" לאותו זמן. שאלות פרטיות עליהן קבלנו תשובה היו כמו בזמן שפרסמנו את מנהגי יום ההולדת, ואז חשבתי כי מאחר ואחד המנהגים הוא עלייה לתורה בש"ק שלפני יום ההולדת, אולי כדאי להנהיג שילד יעלה לתורה עם אביו כמו בשמחת תורה, על כך ענה הרבי "ידוע ומפורסם שכך נוהגים בשמחת תורה"; מתשובה זו לא הבנו האם הכוונה היא שאין בעיה לנהוג כך כפי שעושים בשמחת תורה, או שהכוונה שכך נוהגים רק בשמחת תורה ולא בהזדמנויות אחרות. שאלנו שוב וקבלנו מענה ברור "ידוע ומפורסם שכך נוהגים אך ורק בשמח"ת".

מן הסתם יש גם קשיים...

כמובן שישנם את הקשיים "הרגילים", קשיי התחלה שהיו בעבר, קושי כלכלי וכו', אולם החלק הקשה ביותר הוא דווקא בתחום התוכן – מציאת השיחה

ובקשנו לשמוע ממנו אודות הגליון מהווסדו ועד עתה. מתי עלה לראשונה הרעיון של הוצאת שיחות מעובדות לילדים, וכיצד החלטתם ליישם אותו?

הרעיון להוציא לאור שיחות של הרבי לילדים, הועלה בעבר מספר פעמים, ורבים פנו אלינו, כמי שאמונים על תרגום והוצאת תורתו של הרבי בצורות שונות, וביקשו שניטול על עצמנו גם משימה זו. כמובן שדברים מסוג זה, לוקחים זמן, ובפרט נושא כזה שהיווה חידוש גמור. משום כך לא כל כך ידענו איך "אוכלים" את זה. משום כך תקופה די ארוכה נשארו הרעיונות בעולם המחשבה והדיבור בלבד.

לאחר הסתלקותה של הרבנית ע"ה, היה ברור לנו, בהנהלת "מכון לוי יצחק", כי עלינו לעשות משהו לעילוי נשמתה. וכפי שהרבי ביקש אז, להקים מוסד חדש. חיפשנו פרוייקט חדש ומיוחד, ובסיום ה"שלושים" החלטנו, כי הגיעה העת לבצע את הרעיון ולהתחיל להוציא לאור גליון ובו שיחות של הרבי בעיבוד לילדים.

אז לקראת י"א ניסן יצא הגליון הראשון?

לא כל כך מהר... אל תשכח שכפי שהזכרתי, היה מדובר בתחום חדש לגמרי, ונדרש זמן כדי להחליט על האופן והצורה המתאימים ביותר. היה גם צריך למצוא את הצוות שיעסוק בכך, בעיקר בבחירת תרגום ועיבוד השיחה.

חדשיים לאחר מכן יצא לאור הגליון הראשון, תוך כוונה שזה יהיה ירחון. גם לאחר שהגליון יצא סוף סוף לדרכו, לא היינו בטוחים שעלינו על הדרך הנכונה. החלטתי אפוא להשקיע כמה שיותר בשיפור.

התייחסנו לגליונות הראשונים כמעין "טיוטה" וציפינו לתגובות כדי שנדע איך להמשיך הלאה.

הגליונות נחטפו, והתגובה שחזרה ונשנתה היתה רק "מתי כבר יצא לאור הגליון הבא?"

לאחר שלשה חדשים הוצאנו את הגליון הבא, והפעם במתכונת של דו-שבועי, כאשר בכל חוברת מופיעות שתי שיחות, אחת לכל שבוע. מאז אנו שומרים על מתכונת אחידה כל השנים.

ככמה גליונות מדובר?

הגליון הנוכחי (י"א ניסן תשס"א) הוא גליון מספר 325, כך שבחשבונו פשוט מדובר בכ-650 שיחות של הרבי שתורגמו ועובדו לילדים עד עתה!

מי העוסקים במלאכה?

כאשר פרסמנו את החוברות, לא ציינו את שמות העורכים, מתוך כוונה שהגליונות לא ייתקבלו כעניין השייך באופן פרטי לפלוני ואלמוני אלא כעניין כללי, וכך הם אכן התקבלו ב"ה. כאשר הגיעה העת להוציא לאור את הגליונות בספר, הזכרנו כמובן את צוות העריכה, כאשר את מלאכת התרגום והעבוד, עושה הגבי רחל זקס, הגהת תוכן מתבצעת על-ידי הרב יוסף יצחק קמינצקי, וההגהה הלשונית והניקוד מבצע ר' חיים נקר. אנו עושים כל מאמץ להוציא תחת ידינו דבר מתוקן, מתוך תשומת הלב והזהירות הראויה לזכות הגדולה

הרב יוסף יצחק ליברוב

שנת תש"ג

ללמוד ולהבין את דברי הרבי שבגליון. הרב יצחק פיין מבני ברק, עוסק במרץ רב בהפצת הגליונות בבני ברק בקרב חוגים שונים, והוא מחלק לפעמים למעלה מ-1000 גליונות! ואכן קבלנו משם תגובות חמות ואוהדות, כמו גם בקשות להשלים גליונות שחסרים להם.

מהי צורת ההפצה של הגליון היום?

ישנם שתי דרכים, האחת היא בגליון דו-שבועי, והשניה כספר המקבץ את הגליונות. עד כה יצאו לאור כרכים א' עד ה' (בראשית – דברים) וכעת מדפיסים את הסדרה השניה כרכים ו' עד י', כאשר בימים אלו יוצא לאור כרך ח' על ספר ויקרא, כאשר המטרה שלנו להשלים בקרוב את הסט עד כרך י' (דברים).

בחוברות הבודדות ישנה מעלה על פני הספרים. ילד המקבל מידי שבוע שיחה של הרבי שמיועדת עבורו, זה יעניין אותו יותר וממילא הוא ילמד את השיחה. מחירה של חוברת היא סמלית בלבד, 90 אגורות, וברכישה מרוכזת כ-30 אגורות. ישנם בתי ספר הגובים מראש תשלום זה כחלק מההוצאות השוטפות, ואכן מומלץ לכל מוסד חנוכי, ארגון ילדים וכדומה להזמין את החוברת עבור התלמידים.

במחיר כה נמוך ניתן לתת לילד **להתקשר לרבי ע"י לימוד תורתו בכל שבוע.**

מהן התכניות לעתיד?

אנו חושבים על הוצאה לאור במתכונת של "מעייני חיי" של שיחות בעניינים שהזמן גרמא – ענייני גאולה ומשיח. כדאי לציין כי יצאה לאור חוברת בשם "הדרך הישרה" (ע"י תלמוד תורה חב"ד בקריות) ובה שיחות מה"דבר מלכות" של שנות נ"א-נ"ב בעיבוד לתלמידים ובתוספת שאלות חזרה.

והעיקר שנוזה בזכות הפצת המעיינות להוציא לאור ולפרסם את ה"תורה חדשה" תורתו של מלך המשיח שיילמד את כל העם מגדול ועד קטן, כולל כמובן הילדים, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

המתאימה לעיבוד לילדים. חייבים למצוא שיחה מידי שבוע, ועם השנים לאחר שכבר הדפסנו כ-13 מחזורים, המשימה נהיית קשה יותר ויותר, עד שבשנים האחרונות נאלצתי ליטול אותה על שכמי. ב"ה בסופו של דבר ישנה תמיד סייעתא דשמיא ובתורתו הבלתי-מוגבלת של הרבי נמצאת תמיד השיחה המתאימה.

תוכל להזכר באפיזודה מיוחדת, בהוצאה לאור?

כמו בכל דבר שעושים, ובפרט שהוא כרוך במאמץ רב, מתגנבות מידי פעם מחשבות, האם המאמץ הטירחה וההשקעה הם מוצדקים? האם הגליון מביא את התועלת הרצויה? – סיפור ששמעתי מפי מורה לטבע באחד מבתי הספר שלנו נתן לי את התשובה. המורה נכנסה לכתה ג' כדי למסור שיעור וביקשה מהתלמידות לחלק את כל המצוי בעולמנו לסוגים

העקרון שמנחה אותנו כל העת הוא, שאנו מביאים את השיחה כמות שהיא, כמובן בשפה המתאימה לילדים, אך ללא תוספת בגוף השיחה, גם אם נדרש הסבר או באור שאינו נמצא בגוף השיחה, כגון משל וכדומה, אנו מביאים זאת כהערה בשולי הגליון ולא בתוך השיחה

שונים. להפתעתה המרובה, אחת הילדות – בכתה ג'! – ציינה "חי צומח דומם ומדבר" המורה שנדהמה מהתשובה מיהרה לשאול על המקור לידיעה זו, ותשובת התלמידה הייתה: "הרי זה הרבי אומר! זה היה כתוב במעייני חיי..."

קהל היעד של הגליון הוא רק ילדים ממשפחות חסידיות?

הגליון מיועד לכל ילד בעל רקע תורני, אבל עקב התוכן שלו הוא אינו מתאים כל כך במקומות אחרים; אך תלמידים בכל תלמוד תורה ובי"ס תורני יכולים

20 שנה למבצע ספר התורה של ילדי ישראל

בימים אלה מלאו עשרים שנה למבצע כתיבת "ספר התורה של ילדי ישראל" - מבצע ייחודי שטרם היה כמותו בכל הזמנים • היוזמה והאות הראשונה נכתבו ביום הבהיר י"א ניסן, בו נכנס הרבי לשנת ה-80 שלו. מאז התנהל המבצע בהיקף עולמי • הרבי ייחס חשיבות עצומה לכך שכל ילד יירשם באות בספר התורה. כשילדים עמדו בסכנת חיים, הרבי שאל 'האם יש להם את בספר התורה?' • סקירה מאלפת אודות המבצע העולמי, בליווי סיפורים מרתקים, וקטעי שיחות מופלאות • עשרים שנה! שלושה ספרי תורה! למעלה ממליון ילדים!

מאת: שניאור זלמן לויך

ספר התורה מגיע לכותל המערבי

עיניהם כיצד נראה ספר תורה, ובעקבות זאת לרכוש אות עבור הילדים שבמשפחה.

זה היה הצעד ראשון של פעולה מרחיקת לכת, שגררה בעקבותיה התעניינות מעמיקה בקרב כל המשפחה, שהחלה לצעוד בדרך העולה בית א-ל.

את הסיפור הזה סיפר הרבי מה"מ בהתוועדות י"ז בתמוז תשמ"א, כעדות לכוח הטמון ברכישת אות בספר התורה של ילדי ישראל - מבצע שהניב פירות רבים בשדה קירוב יהודים לתורה, כאשר במקרים מסוימים היתה פעולה 'פשוטה' זו צעד ראשון בתהליך

לד קטן שחי מאחורי מסך הברזל, ניגש לאביו ושאל "אבא, מה זה ספר תורה?" האב, שנולד אף הוא לאחר המהפכה הקומוניסטית לא ידע על מה מדובר והוא הגיב בפליאה: מדוע אתה שואל? היכן שמעת מושג כזה? השיב לו הילד כי חברו ניגש אליו ושאל האם הוא מעוניין לרכוש אות ב'ספר תורה' מיוחד שנכתב עבור ילדים בכל העולם

משהו באינטואיציה של האב אמרה לו שמדובר במושג יהודי כלשהו, והוא אמר לבנו: לך ושאל מישהו מבוגר יותר; אולי יוכל להשיב על שאלתך.

ניגש הילד לאחד מהזקנים, והציג בפניו את שאלתו. היהודי המבוגר נענה במשך שעה ארוכה הסביר לילד מושגים רבים שעדיין זכר מעולם היהדות. הדברים עוררו תשומת לב ודיונים ממושכים התפתחו בעקבות ההתעניינות של הילד, ומאחר יותר התגבשו בני המשפחה למבנה בית כנסת נטוש, בכדי לראות במו

שנת תש"ד

משמעותי של התקרבות לשמירת אורח חיים מלא ע"פ התורה ומצוותיה.

לידתו של מבצע חדש

הקמפיין הגדול של מבצע אות לכל ילד יהודי בעולם בספר התורה של ילדי ישראל – החל בהתוועדות לרגל י"א ניסן תשמ"א, יום הולדתו של הרבי מה"מ.

היה זה חודשים ספורים בלבד אחרי שהרבי ייסד את ארגון "צבאות ה'", תנועת נוער כלל-עולמית עבור כל ילדי וילדות ישראל שעדיין לא הגיעו לגיל מצוות. באותה התוועדות, ייחד הרבי שיחת-קודש ל"צבאות ה'", והצביע על סגולתם של הילדים, אשר כדברי הפסוק

"והשיב לב אבות על בנים" בכוחם לקרב גם את הוריהם לתורה ומצוותיה, משימה המהווה אתגר חיוני המשותף לכל ילדי ישראל, בכל מקום. בהקשר לכך הוסיף הרבי כי בעולם הגשמי בו אנו שרויים חשוב לבצע גם אקט פיזי, דרכו תוכח לעין כל אחדות "חיילי צבאות ה'", ילדי ישראל החיים ברחבי העולם כולו. פעולה זו חובה שתהיה קשורה עם תורת ה', שרק בכוחה ניתן באמת לאחד את העם היהודי כפי שהוכח לקראת מעמד הר סיני, כאשר "ויחן שם ישראל נגד ההר" ואמרו חז"ל "ויחן (לשון יחיד) כאיש אחד בלב אחד".

"בהתאם לכך באה הצעה ובקשה" – אמר הרבי ופתח ב"מבצע" חדש – "לכתוב ספר תורה מיוחד עבור כל ילד וילדה שלא הגיעו עדיין לגיל בו הם כבר חייבים במצוות, ומדובר הן באותם שכבר נרשמו ל"צבאות השם" והן אותם שלעת עתה עדיין לא נרשמו".

להתחיל את הכתיבה בי"א ניסן

שלוש התוועדויות הקדיש הרבי ברציפות לנושא, יום אחר יום. בהתוועדויות אלו התייחס באריכות לכל ההיבטים של המבצע, כשהוא יורד לפרטי פרטים ומגדיר את השלבים המעשיים ביותר. כך למשל קבע הרבי מחיר אחיד עבור האותיות – דולר אחד בלבד, או שוויו של דולר במטבע המקומית של המדינה בה מתגורר הילד. הרבי גם קבע כי ספר התורה ייכתב דווקא בארץ ישראל, הארץ "אשר ה' אלוֹקֵיךְ דורש אותה, תמיד עיני ה' אלוֹקֵיךְ בה, מראשית השנה ועד אחרית השנה", ובארץ ישראל גופא, בעיר העתיקה בירושלים, המבטאת את רעיון האחדות; עיר שמהווה מוקד משותף לכל בני ישראל.

אם לא די במיקום הכמעט פרטני, הרי שהרבי טרח להוסיף כי את הספר יש לכתוב בהיכל בית הכנסת "צמח צדק" שבעיר העתיקה, המבנה היחיד בעיר העתיקה מבין כל בתי הכנסת שהיו שם, אשר קירותיו וגגו שרדו מיום בנייתו עד עצם היום הזה למרות המלחמות והתהפוכות שעברו על העיר – דבר ה"מורה על העדר השינוי והנצחיות".

את מלאכת הכתיבה ביקש הרבי להתחיל מיד, עוד ביום י"א ניסן ויש לסיימו עוד בשנה זו שנת 'הקהל', לכל הפחות עד ערב ראש השנה הבאה, שהוא יום הולדתו של רבנו הצמח-צדק.

בעקבות זאת התמסרו סופרי הסת"ם למלאכתם במלוא המרץ, וסיימו את כתיבת ספר-התורה הראשון כבר בחודש מנחם-אב ואת מעמד ה"סיסום" חגגו ברוב פאר כבר בכ"ף אב ברחבת הכותל המערבי.

תשומת-לב נדירה לכל פרט

מבצע אות בספר התורה לכל ילד וילדה יהודים בעולם, היה אחד המבצעים הבודדים שהרבי הקדיש תשומת לב כה רבה לכל פרט ופרט.

מדברי הרבי אודות ספרי התורה של ילדי ישראל

ילדים – אל תחמיצו!

בנוגע לקניית האותיות ע"י ילדי ישראל – ישנם עוד כמה פרטים: ילדים וילדות המגיעים לגיל בר-מצוה ובת-מצוה, בימים הקרובים, ואפילו ביום י"ב ניסן יכולים הם לנצל את היום האחרון (י"א ניסן) שהם עדיין קודם בר-מצוה ובת-מצוה, ולקנות בזריזות אות בספר זה.

כי כל זמן שהם עדיין קודם בר-מצוה ובת-מצוה, הרי-הם זכאים להשתתף בכתיבת הס"ת המיוחדת שנכתבת (ע"י ו)לזכותם של ילדי ישראל, שלא הגיעו למצוות; אבל לאחר שהגיעו למצוות, אינם יכולים להשתתף בכתיבת ס"ת זו (אלא בכתיבת ס"ת הנכתבת ע"י גדולים) ולכן מן הראוי שינצלו את זכותם.

וכל זה – נוסף על כללות הענין ד"זריזין מקדימין למצוות" שמשום זה צריכים כל ילדי ישראל (לא רק אלו המגיעים למצוות בימים הקרובים) להזדרז בקניית אות א' בס"ת של ילדי ישראל בהקדם האפשרי.

התעסקות הילדים עצמם בכל הקשור לס"ת

כדי לחבב אצל ילדי ישראל את קניית האותיות בהס"ת – כדאי שהילדים עצמם יתעסקו בזה:

נוסף לזה ששכום הכסף יהיה משלהם (מהמתנות שמקבלים מהוריהם וכו') הנה הם עצמם ישלחו את הכסף לועד רבני אנ"ש באה"ק, ע"י"ז שהם יכניסו את הסכום במעטפה, בצירוף מכתב בכתב ידם עם שמם ושם אמם וגילם, ויכתבו את הכתובת ע"ג המעטפה וישלחו לאה"ק.

ונוסף להחביבות שתהיה ע"י"ז שהם עצמם יתעסקו בה, יהיה זה הוספה בהעשיה שלהם (בענייני קדושה), והרי מעשה קטן חשיב מעשה.

ובפרט שמעשה הכתיבה דקטן בא ע"י יגיעה רבה (כפי שרואים במוחש), הנה ע"י"ז יתייגע בענין של קדושה, כבנדו"ד – השתתפות בכתיבת ס"ת של ילדי ישראל.

ואפילו אם לאחר כל היגיעה יהיה הכתב של הילד בלתי קריא – הרי זה באופן ד"דילוגו עלי – אהבה" היינו, שזה גופא מעורר חביבות גדולה יותר למעלה, ע"ד כללות הענין ד"נער ישראל ואוהבו"

ואעפ"כ, יצרפו ההורים מכתב יחד עם מכתבו של הילד, ובו יבארו את הפרטים שכתב הילד (שמו, שם אמו וגילו).

המיוחד, לצידו של הרב העניג.

המבצע פרץ מיד לתודעה הציבורית ואלפים ביקשו לרשום את ילדיהם. וכך, עוד בטרם גובש משרד מסודר התאספו שמות בכל מרכזי חב"ד שברחבי העולם. ועד הרבנים קיים אסיפה שניה ובעקבותיה התבקש הרב שמואל גרייזמן, משלוחי הרבי לארץ-הקודש, ליטול על עצמו את ריכוז המבצע כולו. הרב גרייזמן נענה לאתגר, והוא ממשיך עד היום, במסירות וללא לאות, לנהל את המבצע בקנה מידה עולמי.

במשך כל העת, לא חדל הרבי מלעודד ולזרז את הפעילות. בין השאר הכריז הרבי כי היות וניצבים אנו לקראת התגלותו של מלך המשיח, וידועים דברי חז"ל ש"אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף", הרי בוודאי עוד יולדו תינוקות רבים בעם ישראל וצריך לדאוג שגם הם יוכלו לרכוש אותיות בספר התורה; לכן, אין כל ספק כי יש להיערך לכתיבת ספר-תורה שני, וכשיתגלה מלך המשיח יהיו לילדי ישראל, המכונים

למעלה: מליוני תיקיות של ילדי ישראל שרכשו אות בספר התורה. **למטה:** הרב גרייזמן ליד מפת העולם בה מצויינים המקומות בהם נרכשו אותיות לספרי התורה

חשיבות מיוחדת ייחס הרבי לחלק שעל הילד ליטול ברכישת האות 'שלו' בספר התורה: "אין להסתפק בכך שההורים ירכשו אותיות עבור ילדיהם" – אמר הרבי – "כאשר מדובר בילד גדול, עליו לרכוש את האות מחסנונותיו האישיים, ולכתוב בכתב ידו את הפרטים שלו, ובכלל זה את שמו היהודי, שם אמו, תאריך הלידה וכתובתו. כך יטול הילד חלק מעשי ופעיל ברכישת האות ובכך יהיה שותף מלא במשימת האחדות. תינוקות שאינם יכולים לכתוב בעצמם, ישתתפו במבצע בכך שהוריהם ימלאו עבורם טופס רכישה. חשוב לזכור" – הוסיף הרבי – "כי כל פעולה שהתינוק רואה או שומע, אפילו מיזמו הראשון נחרתת בפנימיותו ובוזכרונו, ויכולה להשפיע עליו עד יומו האחרון."

בהמשך הדברים ביקש הרבי להעניק תעודה מיוחדת לכל רוכש ואפילו התעודה עצמה זכתה להתייחסות נדירה: הרבי הורה להתייחס אליה במלוא הרשמיות. שתהיה חתומה כדת וכדין, לפי הגדר ההלכתי של שטרות ישראל, עובדה שתעניק חשיבות ותוקף למעשה הקניין של האותיות. כאשר יקבל הילד תעודה כזו יוכל בוודאי להתפאר בכך, לתלות את התעודה במקום בולט בחדרו, להציגה בפני חבריו, ובסוף להשפיע עליהם לנהוג כמותו ולרכוש אות בספר התורה. גם עיצוב התעודה קיבל הגדרה מפורטת, וכאשר הרבי הגיה אותה הורה להעביר את תמונת הכותל-המערבי שהודפסה בה לצד הימני (במקום השמאלי) ולהוסיף תמונה של קבר רחל בצדה השמאלי.

עוד הורה הרבי שעשרה מבוגרים [בנוסף לרבני-אנ"ש והסופרים העוסקים במלאכה] ירכשו את לעצמם בכל אחד מספרי התורה שייכתבו עבור ילדי ישראל; כך ניתן יהיה להימנע משאלה הלכתית הנגזרת מהעובדה שספר התורה שייך כולו לכאלה שעדיין אינם בני מצווה.

המבצע יוצא לדרך

"כל דבר שרצונו לדאוג שיתנהל כשורה צריך למנות משגיחים, עליהם יוטל הפיקוח שהביצוע יעשה כראוי" – אמר הרבי, והטיל את אחריות הפיקוח על המבצע על הרבנים חברי בית דין רבני חב"ד בארץ הקודש.

כבר ביום המחרת, התקיימה אסיפה דחופה של הרבנים בירושלים, והחלו דיונים מעשיים להגדרת הפעילות, שתעשה בצורה מאורגנת, ותתאים לכל הוראותיו של הרבי, שקבע גם כי המשרד שיחלוש על המבצע הגדול ימוקם בכפר חב"ד. הרבנים בחרו באותה אסיפה את סופר הסת"ם הנודע הרב שלמה אהרן העניג, כמי שעליו תוטל מלאכת הכתיבה. קלף מאיכות מהודרת ודיו משובח נקנו מיד ובו ביום,

ביום הבהיר והגדול י"א ניסן תשמ"א – שנת השמונים – נכתבו האותיות הראשונות. כעבור מספר שבועות ביקשו הרבנים מסופר סת"ם נוסף, הרב שמשון כהנא, להצטרף למלאכת הקודש של כתיבת ספר התורה

שנת תש"ה

מפגן אדיר של אחדות לכבוד ספר האחדות

פעילים רבים בכל רחבי העולם, החלו לעסוק ברישום הילדים במרץ רב. הם התאמצו להגיע לכל ילד וילדה יהודים ולאחד אותם בספר התורה. מסירות חסרת-תקדים ליוותה את המבצע כאשר אנשי הבחינו בתשומת לב יוצאת-הדופן שהקדיש הרבי, כאשר בכל התוועדות ייחד דברים לנושא.

שוב ושוב הועמד המבצע במרכז סדר היום. אם ילד או ילדה עברו לפני הרבי, הם נשאלו מיד האם כבר יש להם את בספר התורה; הורים שביקשו ברכה לילדיהם,

ספרי התורה של הגאולה

מלך צריך שיהיו לו ב' ספרי תורה

דובר לעיל שכתובת הס"ת של ילדי ישראל תיעשה בזריזות רבה, באופן שיסיימו את כתיבת הס"ת עוד בשנה זו, שנת הקהל. וכשיסיימו את כתיבת הס"ת – יתחילו מיד לכתוב ס"ת ב' עבור ילדי ישראל.

ומאחר שביאת משיח צדקנו קשורה בהענין ד"יכלו נשמות שבגוף", הנה בודאי שבמשך החודשים הקרובים ייוולדו הרבה ילדים וילדות, כך שיהיו מספיק ילדים שיקנו גם את כל האותיות דס"ת הב'.

והנה, ילדי ישראל, תינוקות של בית רבן, נקראים (ע"פ "תורת אמת") בשם "משיח", כמרז"ל עה"פ "אל תגעו במשיח" – "אלו תינוקות של בית רבן".

ומאחר שמלך (כולל מלך המשיח) צריך שיהיו לו ב' ספרי תורה, כמ"ש "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת", "שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו". הנה ב' ספרי התורה של ילדי ישראל, הנקראים בשם "משיח" – הם (בדוגמת) ב' ספרי התורה של מלך המשיח.

כתיבת ספרי התורה – סגולה להחשת הגאולה

ויה"ר שהתחלת כתיבת הס"ת של ילדי ישראל, הנקראים בשם "משיח" – תמהר ותחיש עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ובקרוב ממש יזכה כל אחד ואחת מבני"ל ללמוד תורתו של משיח מפיו של משיח, וכהדגשת שנת הקהל – שהמלך קורא בתורה בבית המקדש באופן ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף גוי".

וכתיבת הס"ת בירושלים העתיקה בין החומות – תהיה הכנה קרובה לקיום היעוד "בונה ירושלים ה"י כולל חומות ירושלים, כמ"ש "ואני אהיה לה גוי חומת אש סביב", ועד לקיום היעוד "פרזות תשב ירושלים" בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

נענו כי עליהם לרכוש אות בספר המיוחד, דבר שיביא ברכת ה' לכל המצטרף. הרבי התבטא אותה עת כי גם תינוקות שזה עתה נולדו יש לרכוש עבורם אות, למרות שעדיין לא נקראו בשם ואת שמם ישלחו אח"כ למשרד שבכפר חב"ד

גדולי ישראל מכל החוגים, הביעו אף הם את התלהבותם, בכך שעודדו ואף רשמו את צאצאיהם לרכישת אות בספר התורה המיוחד לילדי ישראל, (ראה מסגרת).

התוצאה לא אחרה לבוא. במהלך ימי הקיץ נרכשו כל 304,805 האותיות וספר התורה הראשון הושלם! שיא כל הזמנים!

הבשורה פורסמה בכל העולם, ומיד החלו ההכנות לקראת הסיום שהתקיים ביום כ' אב, יום ההילולא של המקובל ר' לוי יצחק ע"ה אביו של הרבי.

טקס סיום ספר התורה התקיים ברחבת הכותל-המערבי, במפגן אדיר, יוצא דופן, מפואר ומרשים. הרבי אף שליח אישי למעמד הסיום, הלא הוא הגאון האדיר הרב זלמן שמעון דבורקין רבה של קראון הייטס. הרב דבורקין אף הביא עמו 1200 דולר, השתתפות אישית של הרבי בהוצאות כתיבת הספר, רכישת הקלף, הדיו ושכרם של סופרי-הס"ת; הרבי קצב סכום נוסף לרכישת שתי 'פרוכות', מעילי-קטיפה לספר התורה, בצבעים לבן וכחול; סכום נוסף נתבקש הרב דבורקין לתת לצדקה. כמו כן הביא עמו בקבוק וודקה שהרבי שלח במיוחד לאירוע, וכן בקבוק שנשלח אל הרבי מהתוועדות חסידיים שהתקיימה מעבר למסך הברזל, ברוסיה הסובייטית!...

ברחבת הכותל התאספו רבבות אנשים, נשים וטף, ציבור ענק מכל החוגים העדות והגילאים כולם באים ליטול חלק בשמחת הסיום של ספר תורה שלמעשה יש בו חלק ליהודים מכל קצווי תבל, מכל הקהילות, העדות, החוגים והסוגים שבעם ישראל. את המעמד פיארו בנוכחותם עשרות אדמו"רים, רבנים, ראשי ישיבות, מנהיגי עדות ואישי ציבור. ספר האחדות נישא בהתלהבות, בשירה ובריקודים אל הכותל המערבי בטרם הובל אחר כבוד למקומו הקבוע בבית המדרש "צמח צדק" שברובע היהודי.

השמחה וההתרגשות באירוע הגיעו לשיאם בעת שהועברה בשידור חי שיחה מיוחדת שנשא הרבי ממש באותה עת בבית מדרשו, 770. כך הציבור הצטרף פיזית להתוועדות שקיים הרבי, והאזין בדממה לדברי הקודש. בדבריו הצביע הרבי על סגולותיו של הספר שזה עתה הושלם: אחדות בני ישראל, גם אלו שלעת עתה הקשר שלהם למצוות התורה אינו נראה בלוי. "שלימות התורה" שנפעלה כאן, אמר הרבי, פועלת גם את שלימות העם, ומחזקת בפועל את שלמות הארץ; זו כוחה של תורת ה', הנותנת עוז ותוקף בכל התחומים, בגילוי ובמוחש.

עם שובו של הרב דבורקין, הנציג והשליח האישי של הרבי למעמד, נקרא מיד לחדרו של הרבי, ונתבקש

הרבי, נתן לה הרבי דולר נוסף עבור בעלה, ועוד שלושה דולרים עבור ילדיה. מבולבלת ונסערת יצאה האם מן המעמד, וכשנרגעה מעט ניגשה למזכירות, וביקשה להכניס מכתב לרבי, כי למרות שיש לה כבר חמישה ילדים כ"י, נתן לה הרבי רק שלושה שטרות עבור ילדיה. את מכתבה סיימה כי עז רצונה להבין את ההנהגה הזו של הרבי.

בתשובתו, כתב לה הרבי כי הוא נתן לה שטרות כפי מספר ילדיה שרכשו אות בספר התורה לאחר מכן התברר לה לתדהמתה שאכן כן, עבור שניים מילדיה עדיין לא נרכשה אות בספר התורה של ילדי ישראל!

סיפור נוסף, אירע עם משפחה שיצאה בימי חופשת הקיץ לטויל בטבריה. תוך כדי הליכה, נעלם מעיניהם אחד מילדי המשפחה. הם פתחו בחיפושים קדחתניים ובסופו של דבר הבחינו כי הילד נפל אל תוך מי הכינרת. חיש מהר הוא הובהל לבית הרפואה "פוריה" שבטבריה, ובאבחון שערכו הרופאים החליטו להעבירו למרכז

למעלה: סיום כתיבת הספר בבית הכנסת "צמח צדק", בין חומות העיר העתיקה. **למטה:** ריקודים סוערים בבית הכנסת.

למסור דו"ח מפורט על האירוע הגדול. הרבי האזין והתעניין בכל מה שהתרחש, שלב אחר שלב.

בהתוועדות פרשת בחוקותי הוסיף הרבי ואמר כי ספר התורה שהושלם ברחבת הכותל המערבי ושוכן בין חומות העיר העתיקה בירושלים ("עתיק מלשון חוזק") מחזק ומגביר בפועל את השלום האמיתי ואת השלווה, בעולם כולו.

כתיבת ספר התורה השני

כבר במעמד סיום ספר התורה, החלה כתיבתו של הספר השני, ונמשכה תנופת מכירת האותיות, כאשר פעילים רבים ממשיכים בכל דרך לרשום ולאחד עוד ועוד ילדים בספר התורה.

אין ספק כי ההתלהבות הראשונית נחלשה, וקצב רכישת האותיות הואט, כך שהשלמת הספר השני התאפשרה רק כעבור חמש שנים, ביום כי אב תשמ"ו, אז שוב נערכה שוב חגיגת סיום ספר תורה ברוב עם בליווי עצרת חגיגת ומרשימה.

כמו בפעם הקודמת, השתתפו רבבות אנשים נשים וטף ברחבת הכותל המערבי, והשמחה נחוגה ברוב עם, בפאר והדר. גם עתה שלח הרבי בקבוק וודקה מיוחד, וצירף עשרים מטבעות של חמשה-לירות ישראליות.

ספר זה כקודמו, הובל בשירה ובריקודים למשכנו הקבוע שבהיכל "צמח צדק". גם מעמד מפואר זה היווה "פעולה נמשכת", ועם סיום הספר השני החלה כתיבתו של הספר השלישי.

תשע שנים חלפו, ובחודש אלול תשנ"ה, שהיתה אף שנת 'הקהל', הושלמה כתיבתו של הספר השלישי. רחבת הכותל זכתה, הפעם כיחזקה' של ממש, לארח קהל רבבות ששמח בשמחת התורה. בהתלהבות קודש ובשמחה ליוו ההמונים את הספר השלישי, ו'ארון הקודש' שבהיכל "צמח צדק" קיבל משנה תוקף של אחדות.

הילד טבע בכנרת, והרבי שאל: האם יש לו אות בספר התורה!?

על החשיבות העצומה שהרבי העניק לכך שכל ילד צריך להיות רשום בספר התורה, תעיד העובדה הבאה, כי במקרים רבים הרבי שאל ילדים וילדות האם כבר יש להם אות בספר התורה. הרבי הורה למנהלי המבצע להעביר אליו מידי יום שישי את רשימת השמות של הילדים שרכשו אותיות במהלך השבוע האחרון!

בהקשר לכך מספר הרב דניאל דהאן מצרפת את המעשה הבא:

אשה ממכרי משפחתי שהתקרבה ליהדות בצרפת, נסעה לביקור ב-770. במהלך שהותה, השתתפה במעמד חלוקת 'דולרים' לצדקה. כשהגיעה וניצבה לפני

שנת תש"ו

רמזים מיוחדים

לקראת סיום ספר התורה השני, שלח הרבי מה"מ בקבוק וודקה מיוחד, וצירף לכך עשרים מטבעות של חמשה-לירות ישראליות.

חסידים רבים הרגישו כי קיימת סמליות מיוחדת להתייחסות יוצאת דופן זו מצד הרבי, ששלח עשרים מטבעות המסמלות את התאריך כי באב – היום בו נערך הסיום – ובהר במטבע של חמש לירות ישראליות, כסמל לחמישה חומשי תורה; על המטבע נחקקה דמות של אריה, המסמלת את צורתו של "מזל" חודש אב, אריה...

אומר מנהל הפרוייקט הרב שמואל גרייזמן, כי "צו השעה המוטל על כתפיו של כל הורה וכל ילד – לרשום את הילדים בספר התורה. בזמן שחולף מפסידים ילדים רבים את ההזדמנות 'לרכוש את חיי נפשם', כפי שהתבטא הרבי מה"מ באחת משיחותיו.

"עלינו לרכוש את בספר התורה עבור ילדינו מיד עם היוולדם ולנצל כל הזדמנות לרשום כל ילד וילדה בסביבתנו, לספר לכל מי שמוכן לשמוע אודות המשימה הזו, ולדאוג שבשורת האחדות תגיע לבתיהם של כל משפחה בעם ישראל".

למעלה ממיליון ילדי ישראל, מכל קצווי תבל כבר מאוחדים כיום בגווילי הספרים המיוחדים. בימים אלו נמשכת מלאכת הקודש, ספר תורה נוסף המיוחד לילדי ישראל נכתב כעת. עשרים שנים עברו, ואין ספק כי נוסף דור חדש של ילדי ישראל; ישנם רבבות ילדים וילדות שעדיין לא זכו להכנס באותה מסגרת מופלאה המאחדת את כל העם היהודי.

הרפואי בעפולה, שם החלו בטיפול קדחתני אינטנסיבי, כשבמהלכו הבהירו להורים כי גם כאשר יצילו את חייו, יהפוך ילדם ככל הנראה לנכה בכל אברי גופו, היל"ת.

הדבר נחת על בני המשפחה כרעם ביום בהיר, ובעוד הם מנסים לעכל את הבשורה הנוראה הופיעה בפתח מסדרונות בית הרפואה צעירה שעסקה במבצעים. ההורים שחו בפניה על צרתם, והיא הציעה כי ירכשו עבורו אות בספר התורה של ילדי ישראל. ההורים נענו מיד, וישבו לכתוב מכתב לבקשת ברכה מהרבי. הרבי שלח את ברכתו, ובסיום המכתב שאל האם נרכשה עבורו אות בספר התורה; הורי הילד שמחו כי באפשרותם לענות בחיוב.

יומיים אחר-כך החל מהפך חיובי במצב בריאותו של בנם. בסוף אותו שבוע כששוב ביקרה הצעירה בבית הרפואה, היא לא מצאה עוד את בני המשפחה ליד חדר טיפול נמרץ, והילד כבר הועבר למחלקה 'ריגילה' להמשך הטיפול, עד שזכה לרפואה.

"כל הנמצא כתוב בספר"

בשבת-קודש פרשת לך-לך תשמ"ב, הוסיף הרבי והדגיש עד כמה חשוב לכל ילד יהודי להיות כלול בספר התורה המיוחד של ילדי ישראל. "גם אם נרכשה עבור ילד כלשהו אות בספר תורה 'ריגיל', ספר שאותיותיו מיועדות גם למבוגרים עליו להזדרז ולרכוש אות בספר המיוחד של ילדי ישראל". הרבי ביאר את הנושא בארוכה, ובהמשך הדברים ייחס אל ספרי-התורה המיוחדים לילדי ישראל, את דברי הנביא דניאל (יב, א) "והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא, ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר" לאור הדברים הללו, ולאור המצב הנוכחי בארה"ק,

ספר התורה מובל ברחובות העיר העתיקה אל הכותל

"עוסק במצוות"

עבדו את ה' בשמחה (תהלים ק, ב)

כאשר יבקשו מכל ילד חב"די ברחבי העולם לעשות תנועה אשר הוא זוכר מהרבי - איך כמעט ספק אשר תנועה זו תהיה הנפת היד המפורסמת לעידוד השיר והשמחה. תנועה אשר אין לה אח וריע בכל תפוצות ישראל, מנהיגיו ודורותיו.

בכל מהותו ומציאותו נראית בנישאונו מלכנו שליט"א, דוגמא חיה ולוהטת של "עבדו את ה' בשמחה". שמחה מעצם העובדה שבעת זוכים לעבוד את ה'. ומכיוון שאין רגע פנוי מעבודה זו - למדת אשר שמחה זו בוקעת כל מצב וניסיון.

את תואר פניו הקדושים בעומדו בתפילה, או במעמד חלוקת

הדולרים לצדקה, או בעת ההקפות, או בעת צאתנו לשאיבת "מים שלנו" - איך מילים אחרות לתאר מאשר מילות הזוהר הנאמרות בכל ליל שבת: "ואנפאה נהירין בנהירו עילאה". "אור מופלא רום מעלה" הבוקע וזורח ומאיר לכל סטריק, מהשמחה הגדולה בעשיית המצוה, ותיכף בסיימו את עבודתו בקודש, מרים פניו אל הקהל, ובתנופה אדירה מעודד את סער השירה, כקול מים רבים רבים משברי ים.

ומשמחת קודש זו של "עוסק במצוות" - חי ומחיה מלכנו שליט"א את כל העדרים, עדי יקויים: "לכה דודי לקראת כלה" לגאלה בגאולת עולמים.

שנת תש"ז

נוצר חסד לאלפים

מדי יום הגיעו לרבי אלפי מכתבים ובהם בקשות ברכה ועזרה, חלק נכבד מהם נשאו סיפורים על מצוקות פרנסה גשמיות של משפחות רעבות ללחם. משפחות אלו כתבו לרבי בתקווה שהרבי יתפלל ויזכיר אותן לברכה. אך הרבי לא הסתפק בברכות רוחניות, הוא גם שלח מעטפות חתומות ובהם סכומי כסף גדולים... • בכתבה הבאה עובדות וסיפורים מרתקים על מעשי צדקה מופלאים שהעניק הרבי לנצרכים ולנזקקים מבלי שהללו יידעו מי המסייע... • פן נוסף של "עוסק במצוות כדוד אביו" שמשום-מה טרם עסקו בו...

מאת: מנחם זיגלבוים

הרבי חוזר מהבנק...

המעשה הבא היה באחת השנים הראשונות לנשיאותו של הרבי כשהמצב הכספי בבית-רבי היה די קשה.

משפחה פלמונית המתגוררת בקראון-הייטס היתה מחוסרת כל. אומנם העניות לא בלטה כל כך בחיצוניות, אבל השכנים והמכרים הקרובים ידעו היטב על מצבה הכלכלי של המשפחה. כל נסיונותיהם של הקרובים לעזור נדחו באדיבות תקיפה. המשפחה לא רצתה לקבל עזרה בשום אופן. אפילו לפני חג הפסח, כשריחות התבשילים עלו מכל בית, ואילו מביתה של אותה משפחה לא היתה שום תכונה מיוחדת – דחו את העזרה המושטת שלהם.

בכאב לב פנתה אחת השכנות אל מזכירו של הרבי הרב לייבל גרונר וסיפרה לו את סיפורה הנוגע ללב של המשפחה, בתקווה שהמזכיר יספר זאת לרבי.

כשרי לייבל נכנס בהזדמנות הקרובה לקודש-הקודשים, סיפר את מעשה הדברים לרבי ושאל לעצתו. הרבי הקשיב בתשומת לב, ומבלי אומר פתח את אחת המגירות בה היו מונחים בתפוצת שטרות רבים של דולרים. הרבי התכופף ונטל מלוא חופניו את השטרות שהיו במגירה והכניסם לתוך שקית. "מסור זאת למשפחה", ביקש הרבי מהמזכיר.

המזכיר התפלא, והעז לשאול: "הלא הם מסרבים לקבל כל תמיכה". הרבי ענה מיד: "לך לביתם, תדפוק על הדלת וכשתשמע צעדים תשאיר את המעטפה ותברח

גשמיות של משפחות שחלקן פשוט רעבות לפת לחם. משפחות אלו כתבו לרבי בתקווה שהרבי יתפלל ויזכיר אותן לברכה. אך הרבי לא הסתפק בברכות רוחניות, הוא גם שלח מעטפות קבועות ובהם סכומי כסף גדולים לתמיכה בסיסית, תמיכות שהגיעו אל אותן משפחות בדרכים שונות ומשונות, שאפילו בעלי המשפחות לא ידעו מאיפה הגיע הכסף."

מעין זה היה עם ר' אורי כהן, היה איש עסקים שמלבד עסקיו פעל רבות בעניני התלמוד-תורה בהולנד. (ראה כתבה נרחבת אודותיו בגליון זה). לפעמים ראה ברכה בעסקיו, אך לעתים גם ראה שפל כלכלי בעסקיו. באותן תקופות היה הרבי שולח לו עזרה כספית עד שהיה חוזר ומתאושש.

כשנולדה נכדתו הראשונה, בת לבתו שגרה בלונדון, רצתה רעייתו לטוס ללונדון כדי לראות את נכדתה הבכורה והחדשה, אולם באותם ימים עסקיו היו בכי רע, ולא היה ביכולתו לקנות כרטיס טיסה. הדבר נודע לרבי, שמיהר לשלוח לו סכום כסף מכובד שיספיק לקניית כרטיס טיסה, בצירוף הוראה שהאשה לא תדע מי הנותן, וזאת כדי שלא לגרום לה צער מכך שהרבי צריך לעזור להם...

יסוף החומר ועריכתו לקראת הכתבה שלפניכם היה אחד העבודות הקשות ביותר בעבודת הכתיבה שלי, וזאת משום שכמעט כל

מיד בטרם ייראוך". כאשר צווה כך עשה, ובני אותה משפחה היסבו באותה שנה ליד שולחן סדר ערוך כהלכתו, – הם אפילו לא ידעו מי הוא ששלח את הכסף – – –

כשהמשיע החסידי ר' מענדל פוטרפס שמע את סיפור המעשה, התרגש ואמר: "הרבי גאון לא רק בלימוד, גם בנתינת הצדקה שלו"...

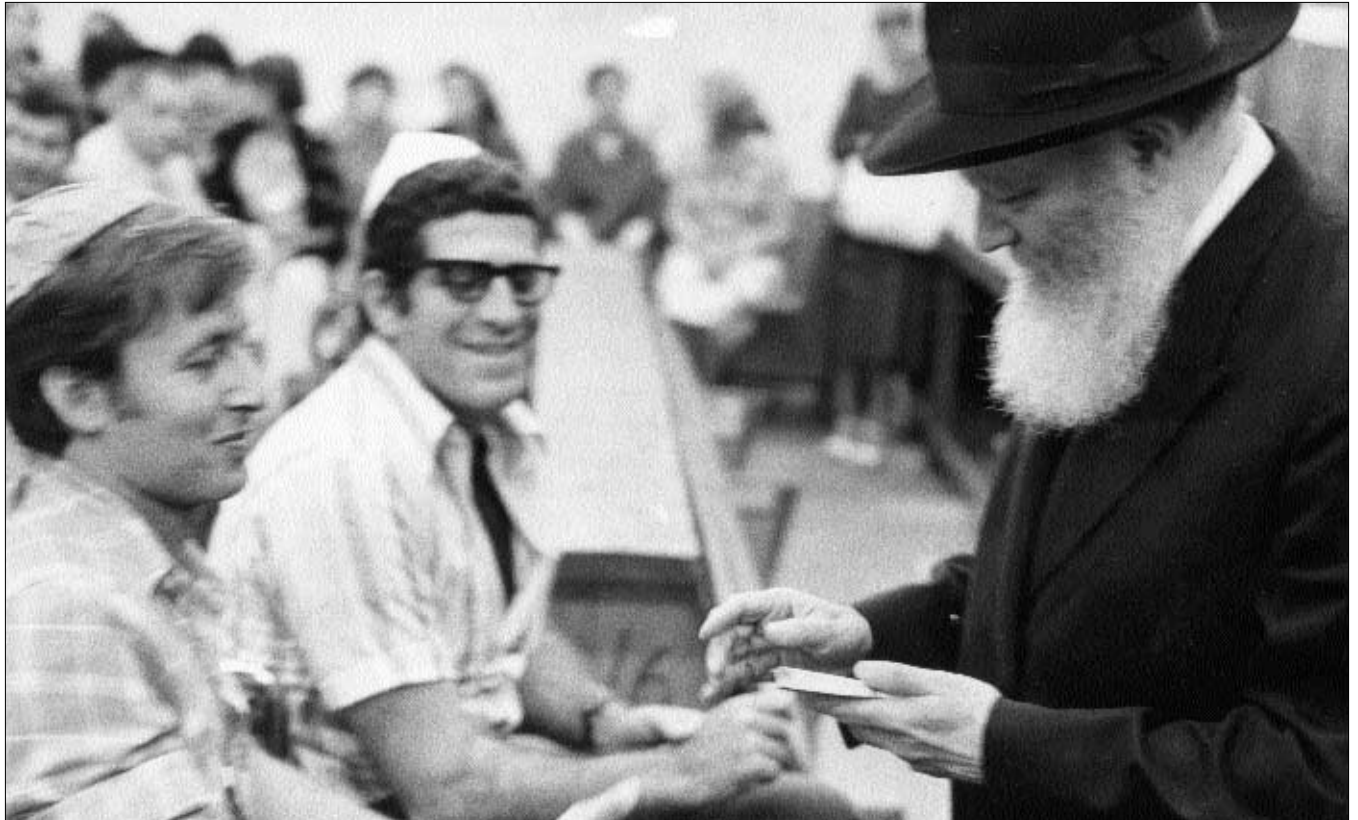
רבות נכתב על גאונותו וגדלותו של הרבי בלימוד, במתן עצה ותושיה בכל נתיבות החיים, על גמילות החסד שלו ועוד כהנה רבות, אך דומה שמעולם לא נגעו בנתינת הצדקה ובעזרה הגשמית הפשוטה של הרבי לנזקקים ולחסרי יכולת, וכל זאת מתוך "מתן בסתר".

"איש מאתנו אינו מסוגל לדעת את היקף הצדקה שנתן הרבי. דבר זה היה ויישאר בגדר תעלומה לנצח", אומר לי אחד המזכירים שנידב לי סיפורים זעיר פה זעיר שם. "אתה רוצה לכתוב על הנושא הזה, אבל כמה שתכתוב לא תוכל לגעת בנושא אפילו בראשי פרקים, אולי תצליח רק לאסוף כמה גרגירים". – מדוע? שאלתי אותו, והוא השיב ללא היסוס: "משום שנתנת הצדקה של הרבי היתה מעל ומעבר, ואני לא מדבר על חלוקת הדולרים או על השתתפויות בפעולות להפצת יהדות".

מי כמו הרבי, מקור העולם שאליו מגיעות מדי יום אלפי מכתבים ובהם בקשות ברכה ועזרה. לא קשה לנחש שחלק נכבד ממכתבים אלו נשאו מצוקות פרנסה

א

הרבי מעניק יחס מיוחד למצוייני צה"ל

שנת תש"ח

והביע פליאה "עכשיו אוספים?" – שאל הרבי –
"עכשיו כבר צריכים לחלק!"

אירע פעם שהרשימות של הנצרכים התאחרו להכנס אל הקודש פנימה והרבי התעניין בנוגע לכך, ודרש בנחרצות שיזדרזו להכין את הרשימות ולהכניס אותן אליו במהירות האפשרית.

הרבי שהה בחדרו הקדוש כשניגון ד' בבות ניסר בחצר 770 מפי מוזמני החתונה. החתן פסע לחופתו בדחילו ולאחריו הגיעה ובאה הכלה. הרבי היה בחדרו, בוודאי עסוק בעבודת הקודש שלו, מכל מקום הרבי שם לב כי חסר ניגונו של כלי מהתזמורת, כפי שקורה בכל ערב שאחד מכלי התזמורת מלווה את הניגון.

המזכיר ר' לייבל גרונר שנכנס באותה שעה אל הקודש הצטווה מהרבי לברר מדוע אין כלי נגינה. כעבור מספר דקות חזר המזכיר וסיפר כי משפחות המחותנים חסרות אמצעים בכדי להעמיד נגנים לשמחת החתונה. הרבי לא היסס, ומיד הוציא סכום כסף גדול וביקש מהמזכיר לדאוג מיד לתזמורת...

באחת ההזדמנויות התבטא הגאון רבי ישראל יצחק פיקרסקי "אני בטוח שהמוני יהודים יחידים בכל העולם נהנו מהרבי פשוט בגשמיות, אם הלה שקע למטה מטה בגשמיות הרבי סייע בעדו. התקופה הראשונה לאחר שהגעתי לארצות הברית כנער היתה קשה מאד מבחינה כלכלית, והיה לי קשה להסתדר ללא מכרים, והרבי שידע על כך הושיט לי עזרה כספית. כשהחזרתי מאוחר יותר את הכסף אמר לי הרב חזקוב שהרבי "כועס" על כך..."

פעם, לפני החתונה שלי, שוחח עמי באריכות על צורכי החתונה והתפלאתי מאוד מניין לו בכלל לדעת כל פרטי ההצטרפויות של חתונה באותה שעה הבחין הרבי שאני מרגיש מאד לא נוח ואז אמר לי: "אינני נותן משלי – האם רוצים לקחת ממני גם את התפקיד של גבאי צדקה?!"...

מספר הרב שלום-בער בוטמן: אני זוכר שכשאמא ז"ל עברה ניתוח בשנת תש"כ, (אגב, כשנפטרה הרבי הגיע אלינו בעצמו לנחם אבלים ואני חושב שזו היתה הפעם האחרונה שהגיע לנחם בבית פרטי –) מכל מקום קודם הניתוח אבא היה שבור מהמצב, וגם מכך שהמצבו הכספי לא איפשר לשלם את עלויות הניתוח.

הרבי קרא לו מיוזמתו לחדרו הקדוש ואמר לו בין השאר: "ר' זלמן, היא עוברת מחר ניתוח ואתם זקוקים לכסף", ואז הוא הוציא ממגירת השולחן חבילת דולרים עבור כל הוצאות הניתוח. אינני זוכר איזה סכום זה היה, אבל הוא כיסה את כל ההוצאות.

– עוד מספר הגאון רבי ישראל יצחק פיקרסקי שפעם בהיותו יושב ולומד בהיכל הישיבה נכנס לשם יהודי יוצא פולין. התחלנו לשוחח ובתוך הדברים שטח לפני את מר לבו שעליו להשיא את בתו ואין ידו משגת. הצעתי לו עזרה מסויימת אך הוא ענה שלא התכוון

הפעולות הללו נעשו בחשאי ובסוד גמור, ואלו שטיפלו בכך עדיין שומרים את הדברים בסוד כמוס. גם הנסיונות למצוא גבאי צדקה שדרכם עברו אי-אלו מטלות ושליחויות או אפילו משפחות שקיבלו תמיכה – גם אלה עלו בתוהו, הם עצמם פשוט לא ידעו מהיכן הגיעה העזרה.

רובה של התמיכה הגיעה מהקופה הידועה של "לשכת חשאיין", קופה מיוחדת שהרבי היה הגבאי שלה וגם היא 'שווה' כתבה רחבת-היקף בפני עצמה. כשמה של הקופה כן היא, "לשכת חשאיין", שמלבד הרבי ועוד אחד או שניים איש לא ידע מי הם המקבלים והנוזקים. בשיחה אישית שהיתה לכותב השורות עם אחד המזכירים, סיפר המזכיר כי לפעמים כשהיה מסייע את הרבי לביתו היה הרבי מבקש ממנו שיעזור ליד תיבת הדואר, והרבי עצמו היה משלשל מספר מעטפות לתיבת הדואר ולאחר מכן היה חוזר למכוניתו. "יש לי יסוד סביר להניח – אומר המזכיר – שמתבים רבים היו פשוט עזרה לאנשים שהתביישו לקבל, והרבי פשוט לא רצה שיידעו עליהם..."

מכל מקום העלנו אי-אלו גרגירים של קווים, התרשמויות וסיפורים המעוררים צמרמורת והתרגשות, סיפורים החושפים טפח קטן ביותר של עולם חסד מופלא.

האיש שהיה מופקד במשך השנים על הכנת הרשימות וחלוקת הכספים הוא המזכיר הרב שלום מענדל סימפסון, והוא-הוא היודע, אלא שכפי הפתגם הידוע "היודע – שותק!" לפני כל חג ומועד היה המזכיר מכין ומעדכן את

באותם ימים עסקיו היו בכי רע, ולא היה ביכולתו לקנות כרטיס טיסה. הדבר נודע לרבי, שמיהר לשלוח לו סכום כסף מכובד שיספיק לקניית כרטיס טיסה, בצירוף הוראה שהאשה לא תדע מי הנותן, וזאת כדי שלא לגרום לה צער מכך שהרבי צריך לעזור להם...

הרשימות של הנוזקים ומכניס אותם אל הקודש פנימה, וכפי הידוע הרבי בעצמו היה עובר על הרשימה, מוסיף ומוחק שמות של אלו שמצבם האמיתי היה ידוע רק לו. את הכנת הרשימות היה הרבי עורך שבועות ארוכים קודם החג. בדרך כלל, מעטפות הכסף או חבילות המזון היו יוצאות לדרכן כבר בתחילת ניסן או אלול.

באחת מחלוקות הדולרים שבסביבות ראש-חודש ניסן הגיעו האחים דויטש, שהיו עוסקים בכל שנה ב"מעות חיטין", והיו אוספים תרומות לשם כך. כשהגיעו לרבי ביקשו ממנו ברכה להצלחה באסיפת הכספים לקמחא דפיסחא. הרבי שמע את בקשתם

עובדה נוספת, בתקופה הראשונה לבואנו אשתי היתה בודדה בשכונה. היא הגיעה מהארץ ולא הכירה אף אחד. גם בזאת הרבי עזר לה והוא הפנה אותה לשתי נשים והמליץ לה לטוות איתן קשרי ידידות. אני חושב שגם זה מעשה חסד אנושי. גם לאחר מכן, כשהיא היתה בהריון לפני לידת הילד הראשון שלנו, פנה אלינו אז הרב מרלאו בשם הרבי (או אולי בשם חודקוב, איני זוכר במדויק) כדי לשאול על מצב בריאותה של אשתי, ולברר אם היא יכולה לצום בטי' באב. הרבי דאג מאוד לבריאותה, הוא גם המליץ לה לעבור להתגורר אצל הרבנית מרוזוב כדי שתעזור לה בימי ההריון.

היינו אז בודדים, אף אחד לא הכיר אותנו, שפה בקושי ידענו ובקושי הסתדרנו גם מבחינה כספית. היתה לנו הרגשה משפחתית עם הרבי לכל דבר.

בראיון שהעניק ר' שלמה זלמן שרגאי ז"ל לכפר

הרבי מלך המשיח מבקר בתערוכת הציורים של הרב ברוך נחשון

לבקש ממני עזרה אלא להיוועץ בי אם כדאי להכנס אל הרבי לשם כך. לבסוף נכנס ליחידות והציע לפני הרבי את ענייניו. הרבי האזין לו בקשב רב, ברכו והוא יצא מאת פני הקודש. חלפו שבועיים והנה הוא מופיע אצלי שנית. הפעם כבר היה שרוי בשמחה ובטוב לבב – יש לו כסף לכל הוצאות החתונה. רק דבר אחד העיב על שמחתו – שלא הרבי עצמו חתם על ההמחאה, כי אז לפחות היה לו ביד משהו מהרבי..."

יחס מיוחד גילה הרבי במשך כל השנים לרב הצייר ברוך נחשון ורעייתו מקרית-ארבע. השתלשלות האירועים שפקדו אותם כבר מסופרים ב'איזהו מקומן'. לצורך הכתבה נראות ברוך נחשון לספר מזוית ראייה של מקבל את יחסו המיוחד והחסם של הרבי לו ולרעייתו.

"לאחר שהגעתי לארה"ב יחד עם רעייתי נכנסנו ליחידות ארוכה. בין השאר ביקש ממני הרבי שאלך ללמוד ציור והבטיח לתת לי מילת לימודים לשנת הלימודים. הרבי גם הבטיח שכל ההוצאות של הלימודים, שכר דירה, נסיעות לבית-ספר ודמי מחיה יהיו על חשבוננו. הוא הוסיף ואמר שבכל חודש אגש לרב חדקוב והוא יתן לי את התשלום. כך אכן עברה השנה הראשונה, כשאני השקעתי את עצמי בלימוד והרבי פשוט החזיק אותי כספית.

עם תחילת השנה השניה פסקה המילגה המובטחת והתחלתי לעבוד בעבודות שונות כדי לפרנס את עצמנו. ברור שעודף כסף לא היה לנו וכך קרה שהמצב לפני הרבי הפסח שאף לאפס. עם כל הקשיים לא כתבתי לרבי כלום על המצב הפיננסי, ואפילו לא ברמז. באחד הימים התקשר אלי המזכיר הרב יהודה קרינסקי וביקש שאסור למשרדו. כשהגעתי אליו הוא הושיט לי מעטפה ואמר לי שזה מכתב מהרבי. כשפתחתי את המעטפה היה שם צייק על סך 180 דולר חתום בחתימתו הקדושה של הרבי..."

אני רוצה להוסיף שימים ספורים קודם החג הגיעה אלינו אשה, שלא הציגה עצמה מהיכן היא, והוציאה ממכוניתה שקיות ובהם כל מצרכי פסח כך שלא חסר שום דבר. אינני יודע מאיפה היא אבל אני בטוח שהרבי שלח אותה!"

בפיו של ר' ברוך נחשון סיפורים רבים על העזרה והחסד שהרבי הושיט להם במשך תקופה ארוכה, "הרבי תמך לא רק כספית, אלא גם התעניין אישית במצבנו, ייעץ והורה לנו בכל שלב של ההתאקלמות בארה"ב. אם תרצה הרי הסיפורים הבאים גם כן מראים עד כמה הרבי הוא איש חסד.

בתקופה הראשונה לבואנו בארה"ב עדיין לא היה לנו מקום להתגורר בו. במשך הימים הגיעו כמה הצעות מגורים, וכשהיינו ביחידות סיפרנו לרבי עליהם. הרבי הדריך אותנו אז באופן אישי היכן לגור. במקום אחד היו שכנים לא טובים והרבי טרח להזהיר אותנו שלא כדאי שנגור שם, ובמקום אחר נימק סיבות אחרות. עד שבסופו של דבר מצאנו דירה טובה בשכנות לחסיד ר' זלמן דוכמן, דירה עליה הסכים הרבי.

שנת תש"ט

הרבי כספים למען יחלקם כראות עיניו. העתקה של הרשימה מובאת בחוברת "צדיק למלך" חוברת ו' עמ' 137:

"להערכה מיוחדת ראוייה ההתאמצות וההתמסרות האישית הרבה שמקדיש האדמו"ר שליט"א בקשר לכך, כי רבו המבקרים באים ובפיהם יתנו צערם, לפעמים קורעות הבעיות כל לב, אולם כולם יוצאים מביקורם מעודדים ומחוזקים לאחר שקיבלו יחס לבבי, עצה הדרכה, ברכה ועזרה.

"באשר לעזרה אף עזרה בפועל ממש: פעמים דרושה עזרה כספית; לפעמים יחידים הם מבקשי העזרה ולפעמים – מוסדות. ברור הדבר שאי-אפשר למלא את כל הבקשות במלוא היקפן, אולם ניתן כל מה שאפשר לתת בגבול האפשר. לשם כך קשורים שורת מוסדות עם לשכתו של האדמו"ר שליט"א.

"לשכת חשאי", למשל, היא מוסד מיוחד אשר דרכו ניתנה עזרה בסתר ובסודיות לזקוקים בכך. אנשים המתביישים להנות מן הצדקה, שהיו עשירים וירדו מנכסיהם וכדומה, מקבלים עזרתם בסודיות גמורה, אם בצורת מתנה אם בצורה הלוואה; סוחרים זעירים נעזרו בהעמדה על רגליהם על-ידי גמילות חסד. שום מגביות פומביות אינן מתנהלות לאיסוף כספים, וכל השרותים הניתנים על ידי משרדו של האדמו"ר מליובאוויטש, ניתנים חנים אין כסף. כל מי שנהירות לו במעט או בהרבה פעולות הלשכה הזאת, או שנעזר על ידה בעצמו בזמן מן הזמנים, או שברצונו לעזור לאחרים – מביא או שולח את תרומתו ידו כאשר ידבנו ליבו – למען ישתמשו בנדבתו כפי אשר ימצא הרבי לנכון.

"האדמו"ר שליט"א מקציב את כל הנדבות הנשלחות למוסדות ולקרנות השונים, ועל כל נדבה ניתנת קבלה רשמית. אין צורך לומר כי הבקשות לעזרה עולות בהרבה על הנדבות מרצון. מזמן לזמן יש צורך לשלח שליח אישי לבקש בין החסידים אשר בכל עיר ועיר ובכל מדינה ומדינה, לזכותם בהשתתפות בעבודת האדמו"ר שליט"א על ידי תרומה מהונס, הנקראת בין החסידים בשם 'מעמד'..."

א ם מתעסקים בקרנות הגמ"ח שהרבי הלווה מהם לאנשים שונים, הרי אף פרשת ההלוואות היא פרשה רבת-אנפין מדהימה בהיקפה. להלן שתי דוגמאות קטנות המעידות על אלפי מקרים דומים.

הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן שי' סיפר על תקופותיו הראשונות בארה"ב, ועל קשיי ההתאקלמות במדינה זו. באותה תקופה הציעו לו לשכור דירה לא רחוק מבית-הכנסת. שכר הדירה החודשי לא היה גבוה, אך כידמי מפתחי' היו צריכים לשלם 500 דולר, שהיה סכום אגדי אצל פליט, שזה עתה יצא מאחורי מסך הברזל.

לרגל עבודתו בדפוס הוא עמד בקשר די רצוף עם הרבי, ובהזדמנות ביקש מהרבי שיואל לשאול את חותנו, הרבי הרייז'צ, אם עליו לשכור את הדירה על אף

חב"ד לפני מספר שנים סיפר הרב שרגאי על התקופה ששימש כראש מחלקת העלייה בסוכנות היהודית: "פעם קיבלתי ידיעה על אפשרות להעלות מרוסיה משפחה אחת, אך עליית המשפחה מתעכבת מפאת חוסר כסף להוצאות. הדבר היה צריך להיעשות תוך 24 שעות. הייתי אז באירופה ובמחלקה לא היה כסף. טלגרפתי על כך לרבי ותוך 24 שעות סידר הרבי את הדבר. הוא נתן הוראה לאדם המתאים והכל הסתדר ב"ה על הצד היותר טוב".

לא פעם הרבי השתתף בגופו בעזרה וחסד לזולת. באחת השנים הראשונות לנשיאות הלך הרבי ברחוב כשלפתע עצר אותו יהודי צבעי שהלך עם שני דליים מלאים בצבע וסולם תלוי לו על כתפו. הלה שאל את הרבי למקומה של כתובת מסויימת. הרבי הסביר לו ברצון היכן להגיע ואף הציע לו לסחוב את אחד מדליי הצבע. הצבעי שמשאו היה כבד עליו הסכים בשמחה, "מדוע לא? הבה נלך ביחד". וכך הלכו הרבי והצבעי ברחוב פריזנט סוחבים בידיהם דליי צבע.

בין כה וכה נגלה המראה הזה לדיירי הרחוב, והללו מיהרו להתקשר לחדר המזכירות ולספר על המאורע. דקות ארוכות חלפו עד שהצבעי נמצא, וכשסיפרו לו מיהו אותו אברך, התפלא, משך בכתפיו בפליאה. "לא ידעתי", השיב, "הוא הציע לי לעזור והסכמתי..."

כמו כן אירע פעם שהרבי העניק מטבעות צדקה לילדים קודם כניסתו לבית-המדרש. בדרך כלל היה הרבי עוקב בעיניו הקי' אחר הילדים ומביט בנתינת הצדקה שלהם. וכשבאחד הפעמים לא היה מי שירים את הילד לגובה החריץ שבקופת הצדקה, נשאו הרבי בעצמו והקריבו אל הפתח...

ומעשה בחסיד אחר שמצבו הכספי היה דחוק, והרבי נתן לו את אחת מחולצותיו במטרה שישאלם לחתנים על מנת שילבשו את החולצה תחת החופה, והוא ייהנה מתמורה נאותה...

כמו כן אירע פעם שהרבי העניק מטבעות צדקה לילדים קודם כניסתו לבית-המדרש. בדרך כלל היה הרבי עוקב בעיניו הקי' אחר הילדים ומביט בנתינת הצדקה שלהם. וכשבאחד הפעמים לא היה מי שירים את הילד לגובה החריץ שבקופת הצדקה, נשאו הרבי בעצמו והקריבו אל הפתח...

ב שנת תשי"ד נכתבה סקירה קצרה חשאית שיועדה לאישיות מסויימת על "עבודת הלשכה של כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש". מבין שורותיה ניתן ללמוד מצד אחד על העזרה הכלכלית שהושיט הרבי, ומצד שני על אנשים שהעבירו באמצעות

מוסף סיווד - י"א ניסן, שנת ה-100

ומסתעפת יריעה אדירת-היקף סביב נושא הגמילות חסד שהעניק הרבי לאנשים, חסידים ולסתם 'עמך'. גם אם בכתבה זו התגלה טפח מפן נפלא זה, הרי שכיסינו טפחיים והרבה הרבה יותר מכך.

הרבי עשה מאמצים גדולים להצניע את העובדות הללו. גם כשהעניק ונתן, הרי זה היה במאור פנים ובהסתר פנים כאחד. הרבי העניק בחביבות רבה ובנעימות סבר, אבל לא נתן את ההרגשה של מצטרך ונזקק, אדרבא, הרבי התבטא בפשיטות "אינני נותן משלי – האם רוצים לקחת ממני גם את התפקיד של גבאי צדקה?!" – – –

(בהכנת הכתבה נעזרתי גם ב'התקשרותי', גלי צג)

מחירה הגבוה. הרבי שאל את חותנו נ"ע שהשיב: "את הדירה צריך לקחת אבל מניין יקח סכום גדול כזה?" אחר כך סיפר הרבי לר' מרדכי ש"י מה השיב לרבי הר"י: "הסכום איננו בעיה, כי אני אתן לו את הסכום הדרוש!" למחרת נסע ר' מרדכי ל-770 והרבי שילשל לידו 500 דולר, והוא החזירם לאחר זמן, כשהרחיב ה' לו.

מקרה דומה היה עם הרב ר. מקראון-הייטס שביקש לקנות בית, אך מכיון שהתקשה להשיג את סכומי הכסף הגדולים עבור הקנייה ביקש את ברכתו של הרבי. כעבור מספר ימים נקרא האיש אל לשכתו של המזכיר הרב חדקוב שהגיש לו שלוש מאות דולר כהשתתפות סמלית של הרבי בקניית הדירה. הלה לא הבין כל כך, ואמר לרב חדקוב שהוא ביקש ברכה על ההלוואות הגדולות שהוא עומד לקחת על עצמו, והשלוש מאות דולר לא יעזרו לו הרבה.

הרב חדקוב שתק ולקח את הכסף בחזרה. לא חלפו ימים רבים, והרב ר. נקרא שוב לחדרו של הרב חדקוב שהושיט לו מעטפה חתומה. "הרבי נותן את השתתפותו בקניית הדירה". הרב ר. פתח את המעטפה ומצא בה 50,000 דולר טבין ותקילין...

ידועים הדברים כמה שהרבי עודד פתיחת גמ"חים בכל מקום ומקום, ובאחד השנים אף הבטיח להשתתף בסכום של מאה דולר בכל גמ"ח חדש שייפתח. בעקבות הקריאה הזאת נפתחו ברחבי העולם אלפי קרנות גמ"חים.

לא פעם היו שלוחים רבים שקועים בחובות עתק בשל הפעילות המסועפת שערכו. בדרך כלל לא היו הדברים לרוחו של הרבי, אך הרבי תמיד הושיט יד, ומלבד הברכות והתפילות שהעתיר על אותם שלוחים, גם דאג לעזור בתמיכה ובהלוואה כספית בסדר גודל מכוון.

עד כמה שנמשיך לחטט ולחקור, הרי הולכת

הרבי מעניק יחס נדיר לילדים קטנים

שנת תש"י

משמח אלוקים ואדם

אימצתי את זכרוני, ואכן נזכרתי כי למדתי עמו שלושים שנה קודם לכן... לא הבנתי מה אני אמור לעשות איתו, איך אשמח אותו, ובכלל, האם אדפוק אצלו בדלת ואומר לו 'שלום, באתי לשמח אותך?' • סיפור מרגש וייחודי שסיפר הרב שלום דובער ליפשיץ

מאת: מנחם זיגלבוים

אימצתי את זכרוני, ונזכרתי כי למדתי עמו שלושים שנה קודם לכן... לא הבנתי מה אני אמור לעשות איתו, איך אשמח אותו, ובכלל, האם אדפוק אצלו בדלת ואומר לו 'שלום, באתי לשמח אותך?' – מכל מקום, שליחות זוהי שליחות, ואני ניגשתי לבצע אותה.

נקשתי על דלת ביתו, והצגתי את עצמי. הוא שמח מאד, ואירח אותי בסבר פנים יפות. התיישבנו לשיחת ידידות והעלאת זכרונות, וכך גלשנו לשיחה 'התוועדותית', וכך נפתח פתח. התחלנו לנגן ניגוני שמחה, והלה שניחן בקול ערב, ניגן בעונג רב. לאחר מכן הצעתי לו שנקוד יחד, והוא אכן נענה; הנחנו יד על כתף רעהו, ויצאנו בריקוד.

כך הייתי בביתו כמה שעות, כאשר כל העת היה שמח. גם נפרדנו בשמחה ואני הלכתי לי לדרכי.

למחרת ביום ראשון, הגעתי לחדר המזכירות וסיפרתי לרב גרונר כי מלאתי את השליחות של הרבי. כשאמרתי זאת, נענה בו-במקום: "אם כן, יש לך יחידות כעת!" לא הסתפקתי להתארגן (ומזל שהספקתי להיות במקווה באותו בוקר) ודקותיים לאחר מכן מצאתי את עצמי בגן עדן העליון.

הרבי החל לשאול אותי לפרטי הפגישה. במשך כעשרים דקות חקר ודרש, איך היה, מה היה, מה הוא אמר, איך הוא הרגיש, איך היה הריקוד וכמה הוא שמח. היה מדהים לראות עד כמה הרבי יורד לכל פרט ופרט מבלי להחסיר דבר. לאחר מכן נענה הרבי ואמר "הוא מאד עצוב, ואני לא מוצא סיבה למה הוא עצוב".

לאחר-מכן, הרבי המשיך לדבר איתי על שאר ענייני העסקנות הציבורית בהם עסקתי באותה תקופה.

•

"מהסיפור הזה אפשר ללמוד רבות – חותם הרבי ליפשיץ את סיפורו – "אולם הדבר העיקרי שניתן ללמוד הוא, עד כמה לרבי אכפת מכל יהודי. הלה כלל לא היה חבי"דניק, אדרבא, הוא נמנה על הזרם ה'ליטאי', והיה לו קשר עם הרבי. והרבי דאג לשמחו, ולצורך כך הקדיש זמן רב, למרות שכולנו יודעים עד כמה זמנו של הרבי יקר מפז – – –

ב אחת ההתוועדויות של שבת, שמעתי מהרב שלום דובער ליפשיץ, יו"ר "יד לאחים" ורב בית הכנסת חב"ד-עוזיאל ברמת גן – את הסיפור הבא. לכאורה סיפור קטן, אבל את לבבי הוא כבש, כי ממנו אפשר ללמוד מעט מזעיר על האהבה, האכפתיות ותשומת הלב שמקדיש הרבי לכל יהודי.

היה זה לפני כמה עשרות שנים. הגעתי לארצות הברית לצרכי ציבור, וכהרגלי, הגעתי להיות גם אצל הרבי, כאשר התכנית המקורית שלי היתה לנסוע לקנדה לקראת שבת, ולהיות שם בסוף השבוע.

באחד הימים, נכנסתי לחדר המזכירות, וכשהרב לייבל גרונר ראה אותי, שאל אותי איפה אני מתכוון להיות בשבת.

"בקנדה" – השבתי לו – "זה לפי התכנון המקורי שלי".

"לא תהיה כאן בשבת?" שאל אותי בהטעמה שמי שקצת מכיר יודע כי היא לא נשאלה בכדי...

"למה אתה שואל?" עניתי בשאלה.

הוא לא הגיב לדבריי, ורק הפטיר: "אם תשאר בשכונה, תאמר לי; ייתכן שיש לי משהו עבורך".

"הרבי אמר שאהיה כאן בשבת?" שאלתי אותו, והוא השיב מיד – "לא, הרבי רק התעניין", סתם ולא פירש...

הבנתי שיש דברים בגו, ובו במקום החלטתי שאני נשאר לשבת בקראון הייטס. הודעתי לו את החלטתי, ופניו אורו:

"אם כן, יש לי עבורך שליחות", ואז סיפר לי שיש בקראון-הייטס יהודי, "שאתה בוודאי מכיר אותו כיוון שלמדתם יחד בישיבה. היהודי הזה עצוב והרבי רוצה שתלך אליו ותשמח אותו".

הרב שלום דובער ליפשיץ

"ויכוף כל ישראל"

הרבי מלווה את קבוצת השלוחים לארץ הקודש

בכינוס הצאן ובניית הדיר, היא, מה שהרועה והנשיא דואג רק לצאן מרעיתו, ולא לעצמו.
דומה וישנה כאן משמעות חדשה למלים "ויכוף כל ישראל": "ויכוף" - מלשון כפיפה, כרועה המתכופף להרים את הצאן הנדחות. וכתשובתו של הרבי כאשר פעם הונח מכתב תחת לדלת חדרו: הרי זהו כל ענייני, להתכופף ולהרים!
"ויכוף כל ישראל" - יהיה מי שיהיה מישראל ובאיזה מצב שלא יהיה - מתכופף הרועה ממרום שבתו, ומרימו על כפיו בטח. והרועה והנשיא, דואג רק לצאן מרעיתו ולא לעצמו. זהו ה"ויכוף" של אוהב ישראל באמת, רוח אפינו משיח ה:

הוא עשנו... עמו וצאן מרעיתו (תהלים ק, ג)
בערב י"א ניסן שנת תשל"ב, במלאות לו שבעים שנה, אמר רבינו מלכנו שליט"א מאמר חסידות על פסוק בפרק ע' שבתהלים:
"למנצח לודוד להזכיר גוי, ואיתא במדרש למה הדבר דומה למלך שהי' לו צאן וכעס עליהם, גרש את הצאן והתיר את הדיר והעביר את הרועה, אחר זמן חזר המלך לצאנו התחיל מכנסה ובונה את הדיר, ולרועה לא הזכיר, אמר הרועה, הרי הצאן מכונסות והדיר בנוי ואני איני נזכר."
וממשיך ומבאר: "כללות הפעולה דנשיאי ישראל ורועי ישראל

שנת תשי"א

להביא את היהדות עד לקצה העולם

הוא נשלח לאי ששטחו גדול מארץ ישראל, גרים בו רבע מליון תושבים, ורק מאתיים מהם יהודים; הוא מתמודד מול 99 אחוזי התבוללות, ופעמים רבות הוא נתקל במקורבים שעדיין לא נפרדו מבת הזוג הגויה, אבל שומרים בקנאות על מצוות תפילין או כשרות...; שם הוא מרגיש כמה יקר כל יהודי, וכמה חשובה כל מצוה שהוא מקיים • סיפורו של הרב יוסף יצחק גורדון, שליח הרבי מלך המשיח לאי תסמניה שמצפון לאוסטרליה, הוא אחד הפרקים המרתקים בסדרת הכתבות על שלוחי הרבי לאוסטרליה

מאת אברהם יעקבסון

הרב יוסף יצחק גורדון
(במרכז) בחזית בית
חב"ד, עם קבוצת יידיים

י"א ין בית אשר אין שם מת"ם... הגדרה כואבת זו מתארת את שיעור ההתבוללות הגבוה באי תסמניה, שם פועל הרב יוסף יצחק גורדון קרוב לעשרים שנה. מי ממקורביו שמגלה את אור היהדות והחסידות ומתחיל לנהל אורח חיים דתי – עוזב מיד את האי הנידח ועובר לאחד ממרכזי היהדות הגדולים באוסטרליה. הרב גורדון, מנהל בית חב"ד בתסמניה, ממשיך לקרב את היהודים שנותרו, ואת אלה שממשיכים להגיע לשם כדי לברוח מהחיים היהודיים...

הרב גורדון הגיע לאוסטרליה בשליחות הרבי, יחד עם קבוצת אברכים שייסדה את הכולל החב"די הראשון באוסטרליה. בשעות היום הם למדו, ובערבים יצאו לביקורי בית או ללימוד בחברותות עם מקורבים. יום אחד פנה אליו החברותא שלו, רוברט (ראובן) הנואהר, וסיפר לו על מצבה העגום של יהדות תסמניה. את המידע הוא קיבל מידיד שלמד כסטודנט באחת האוניברסיטאות בתסמניה.

ותוכנית מיוחדת לילדים, וגם כמה ביקורי בית. באחד הביקורים הראשונים שלי הכרתי זוג נפלא בשם דוד ופנינה קלארק. בני הזוג הביעו התעניינות רבה ביהדות, ועם הזמן הפכו למוקד הפעילות החב"דית באוברט; בביתם ערכתי את שיעורי התורה וסעודות השבת בעת ביקורי. כיום הם מנהלים בית חב"די לכל דבר, ובהכנסת אורחים שלהם בהחלט אפשר לקנא... אני יכול לומר בשמם מעל דפי השבועון "בית משיח" שהם ישמחו לארח כל יהודי שיגיעו לביתם. ואגב, מי שמקפיד על שחיטת ליובאוויטש, גם הוא יכול לאכול אצלם ללא חשש!..."

בשנה הראשונה לפעילותו התמקד הרב גורדון בעיר הבירה אוברט, שם היה הריכוז היהודי הגדול ביותר. במשך אותה שנה התקרבו עשרות משפחות ליהדות, וכמה מהם אף החלו לקיים אורח חיים יהודי לכל דבר. בין מקורביו היה זוג יהודי המתגורר בעיר לונסטון, ולאחר ששמע מהם כי בעירם מתגוררים כמה משפחות יהודיות, וקיבל את הסכמתם לסייע לו בפעילות החב"דית, החליט לפתוח את בית הכנסת העתיק שבמשך שנים היה סגור, ולקיים בו את הפעילות החב"דית בעיר.

— הסיפור של בני הזוג כשלעצמו הוא מעניין: האשה התגוררה במשך שנים בניו-יורק, ובדרך למקום עבודתה אף הייתה עוברת פעמיים ביום ליד 770, אך מעולם לא סיקרן אותה לדעת מי מתגורר בבית הזה, ומי הם החסידים הרבים הגודשים את המקום. לבסוף היא פגשה את חב"ד דווקא בקצה העולם, בתסמניה. היא עבדה כמורה ללימודי הדת הנוצרית בבית הספר העממי, ובאחת הכיתות היה ילד יהודי. לאחר שהתקרבה והחלה ללמוד על הדת היהודית, החליטה ללמוד עם הילד היהודי על יהדותו. היא שאלה אז את

"נחרדתי לשמוע שאחוזי ההתבוללות במקום קרובים למאה אחוזים!", משחזר הרב גורדון, "והיות שהיו אלה ימי חודש תשרי, דאגתי ששני צעירים חב"דיים יסעו למקום וינהלו את תפילות יום כיפור בבית הכנסת בעיר הבירה אוברט. הם חזרו משם עם התרשמות עגומה מאוד: באי כולו, בין רבע מליון תושבים, מתגוררים רק מאתיים יהודים, המפוזרים בכל רחבי האי. בערים הגדולות בקושי אפשר למצוא מניין או שניים, ובערים הקטנות יותר מתגוררים יהודים בודדים ומבודדים. ממש ניתוק מוחלט מהעולם היהודי.

"בחודשי הקיץ (עונות השנה באוסטרליה הפוכות, וחודשי טבת שבט הם חודשי הקיץ), במהלך כינוס "ירחי כלה" שאני מארגן במלבורן, פגשתי כמה יהודים מתסמניה, ושמעתי פרטים נוספים על המקום: האוכלוסיה מורכבת ברובה מאנשים המעוניינים בשקט נפשי, ומוצאים אותו בנופים הפסטורליים של האי. גם היהודים המעטים שבאי מעוניינים בשקט, אבל מסוג אחר: הם הגיעו לכאן כדי להתרחק מהריכוזים היהודים הגדולים שמתפתחים בשנים האחרונות באוסטרליה. הם לא מעוניינים לפגוש בפעילות יהודית כלשהי, והיה ברור להם שבתסמניה הם לא ייפגשו בשום סממן יהודי..."

"כחסידי האמון על משנתו של הרבי, לפיה בכל יהודי ישנו ניצוץ אלוקי חבוי, הממתין שידליקו אותו — החלטתי לקחת אחריות על המקום, ולדאוג להביא את האידישקייט לאלה שברחו ממנה. החג הקרוב היה פורים, ונסעתי לקרוא מגילה באוברט בירת תסמניה. בית הכנסת בו התקיימה קריאת המגילה היה אחד משני בתי הכנסת העתיקים ביותר באוסטרליה. השני היה בעיר לונסטון, אולם הוא היה סגור מזה שנים רבות. לאחר קריאת המגילה ניגש אליי אחד המשתתפים ואמר שנולדה לו בת לפני ימים ספורים והוא מעוניין להעניק לה שם יהודי ליד ספר תורה. במקום נכחו 29 אנשים ונשים, אולם לאחר שסיננו את הגויים שנשואים ליהודיות, נשאר לנו פחות ממניין יהודים... החלטנו להמתין במקום, אולי יבואו אנשים נוספים, ובינתיים ניצלתי את הזמן לשוחח איתם על מצב הקהילה היהודית.

"מניין לא הצלחנו להשיג בסופו של דבר, ונאלצתי לשוב למלבורן, מזועזע כולי מתמונת המצב שהתגלתה לפני. בשיחה שתפסתי עם הילדים שהגיעו לבית הכנסת, התברר שהקהילה היהודית התארגנה להעניק לילדים חינוך "יהודי", והפקידה על הילדים מחנכת — לא פחות ולא יותר — נוצריה! מאוחר יותר נודע לי שמדובר פשוט במסיונרית שמצאה מקום נוח להעביר את הילדים הרכים על דתם, אולם גם בטרם נודע לי על כך, היה ברור לי שאינני יכול להחריש נוכח קהילה יהודית העומדת על סף התפוררות. אני חייב לפתוח במקום פעילות חב"דית קבועה.

"התחלתי לנסוע לתסמניה אחת לחודש. הייתי מגיע לקראת סוף שבוע לאוברט, עורך את תפילות השבת

הרב גורדון עם הרב יוסף יצחק גוטניק ואחד מידידי בית חב"ד

שנת תשי"ב

ובקשתו האחרונה של אחד מוותיקי לונסטון – עוררו הדים רבים בעיר, ומקורביו של הרב גורדון יידעו אותו על כך, ויחד החליטו להקדים את טקס הפתיחה ולהזמין את ארי גיוזף כאורח הכבוד. היה זה ביום רביעי, והרב גורדון הספיק להכניס לעיתונות המקומית מודעה על פתיחת בית הכנסת העתיק ביום ראשון.

"הטלפונים לא הפסיקו לצלצל", נזכר הרב גורדון. "עשרות יהודים שראו את המודעה בעיתון, התעניינו היכן נמצא בית הכנסת העתיק, ומה צפוי להיות בתוכנית. למרות ההתראה הקצרה, הגיעו קרוב לחמישים איש. ערכנו תפילת שחרית בבית הכנסת, ואחר-כך התיישבנו להתוועדות חסידית בביתם של המקורבים. הטיסה שלי הייתה אמורה לצאת בחמש אחר-הצהריים, ואנחנו ישבנו בהתוועדות עד עשרים לחמש. האנשים פשוט היו מרותקים, ואילולי הייתי חייב לטוס, הם היו יושבים עוד שעות ארוכות ומאזינים בשקיקה לדברי התורה שהיו מתובלים בסיפורים מרתקים מהחיים היהודיים. הייתה התעוררות מדהימה באותו יום", מסכם הרב גורדון.

מאותו ביקור ואילך, החל הרב גורדון לבקר בקביעות בעיר לונסטון. באחד הביקורים הללו הגיע יחד עם משפחתו, והחליט לארגן מניין לשבת. היה זה ביום שישי אחר-הצהריים, ולאחר שערך ספירה של כל מי שאמור להגיע לבית הכנסת, ולאחר קיוויו הגויים שהיו אמורים להגיע לבית הכנסת יחד עם נשותיהם היהודיות – היו רק שמונה יהודים מבוגרים. לאחר חיפושים קדחתניים מצא הרב גורדון תייר יהודי מסידני, והיה חסר רק עשירי למנין. בינתיים הלך הרב גורדון לבקר את ארי גיוזף מיודענו בבית הזקנים בו התגורר. הוא כבר היה חולה מאוד, ושמתו הייתה רבה כאשר ראה את הראבי יהודי שהגיע לבקר. הרב גורדון הציע לו להניח תפילין, ואז התברר כי למרות שגיוזף הזקן היה הולך לבית הכנסת בכל יום במשך שנים ארוכות – הוא מעולם לא הניח תפילין, וזו הייתה לו הפעם הראשונה שהוא הניח תפילין!

כאשר שמע גיוזף שמתארגן מניין לשבת, הוא הביע את צערו על כך שעקב מצבו הבריאותי נבצר ממנו להשתתף במניין, אולם הוא סיפר לרב גורדון שיש לו חבר בשם ארי לואיס, שמתגורר בעיר זו, וודאי ישמח לבוא ולהשלים את המניין. זיק התקווה שניצת בעיניו של הרב גורדון, כמעט וכבה כאשר שמע מגיוזף הזקן שהוא אינו זוכר את כתובתו של הידיד, ואפילו את מספר הטלפון אין לו...

לאחר שסיים את הביקור בבית הזקנים, פנה הרב גורדון לקנות מצרכים אחרונים לקראת שבת. בעודו עומד באחת החנויות, פנה אליו גוי מבוגר והתעניין אם הוא מחפש אחר יהודי בשם ארי לואיס. הרב גורדון היה המום. הוא לא הבין מהיכן יודע הגוי שהוא מחפש אחריו כדי להשלים את המניין? הגוי פתר לו את תמיהתו כאשר סיפר לו שבדיוק כעת היה בבית הזקנים לבקר את ידידו גיוזף הזקן, והלה ביקש ממנו להפגיש את

הכומר של בית הספר אם מותר לה ללמד את הילד יהדות בזמן שמוקצה לה מטעם בית הספר עבור לימודי הדת, והלה אמר שמבחינתו אין בעייה, כל עוד היא מלמדת את הילד על קיומו של האלוקים... הילד הזה היה היהודי הראשון שבני הזוג קירבו.

בחול המועד סוכות תשד"מ, בעקבות פעילות רחבת היקף שקיים בלונסטון, ובמסגרתה הכיר יהודים רבים בעיר, החליט הרב גורדון שהגיעה העת לפתוח את בית הכנסת העתיק. התוכנית הייתה לקיים את טקס הפתיחה ביום הבהיר ר"ח כסלו, אולם תוכנית טלוויזיה ששודרה כמה ימים קודם לכן גרמה להקדמת הפתיחה, ומעשה שהיה כך היה:

בכ"ף מר-חשון שודרה בטלוויזיה המקומית כתבה על אחד מהתושבים הוותיקים ביותר בעיר – יהודי

במהלך הראיון הוא סיפר שבמשך שנים הוא היה היחיד שמגיע לבית הכנסת להתפלל, אולם בשנים האחרונות סגרו את בית הכנסת והקשר היחיד שלו עם היהדות נגדע. הוא הביע את משאלתו, שבטרם ימות ייפתח בית הכנסת, לפחות ליום אחד, ותערך בו תפילה במניין...

זקן בשם ארי גיוזף. כאשר ביקשו ממנו להתראיין לתוכנית, הוא התנה את הסכמתו בכך שהראיון יתקיים בבית הכנסת העתיק בעיר. במהלך הראיון הוא סיפר שבמשך שנים הוא היה היחיד שמגיע לבית הכנסת להתפלל, אולם בשנים האחרונות סגרו את בית הכנסת והקשר היחיד שלו עם היהדות נגדע. הוא הביע את משאלתו, שבטרם ימות ייפתח בית הכנסת, לפחות ליום אחד, ותערך בו תפילה במניין...

התוכנית המקורית, המיקום בו נערך הראיון,

פוגשים עוד יהודי בבית חב"ד...

הפעילות העיקרית של בית חב"ד, היא עריכת השבתונים. כאמור, מפוזרים יהודי תסמניה בכל רחבי האי הגדול, ובית חב"ד שתפקידו להגיע לכל יהודי – מתקשה לעמוד בכך. משום כך יום הרב גורדון את עריכת השבתונים. בכל שבתון כזה משתתפים בין שלושים לארבעים משפחות, שעושות את השבת כולה בבית חב"ד. מבנה בית חב"ד הוכן במיוחד לשבתונים אלה, והוא מכיל חדרי אירוח רבים. כאשר התפוסה מלאה, מפנים את משתתפי השבתון לבתי מלון סמוכים.

"המעלה הגדולה של שבתונים אלה", אומר הרב גורדון, "היא בעובדה שכל משתתפי השבתון שומרים את אותה שבת. כשהם מבקשים לאשר את השתתפותם, אנחנו מבהירים להם שזאת ההזדמנות שלהם לשמור שבת אחת כהלכתה, והם מקבלים זאת בשמחה. אחר-כך, כאשר הם טועמים את טעמה האמיתית של השבת, רבים מהם ממשיכים בכך. בשבתונים אלה מתגלית במלא עוצמתה בעיית נישואי התערובת. רוב הזוגות שמגיעים הם זוגות מעורבים, כאשר הבעל או האשה הם גויים. לעיתים רק בן הזוג היהודי מגיע לשבתון, אולם לעיתים קרובות קורה גם ששני בני הזוג מגיעים, ואז אין לנו ברירה אלא לומר להם שהם לא יכולים

הראב"י שביקר אצלו עם ארי לואיס... דקות ספורות לאחר מכן היו השניים בביתו של ארי לואיס, ששמח מאוד על הזכות להיות עשירי במניין השני שהתארגן בבית הכנסת העתיק של לונסטון. "זה היה ממש אג בעל-שם" סקע מופת", מתפעל הרב גורדון.

לאחר כמה חודשי פעילות, במהלכם נוצר קשר עם עשרות משפחות יהודיות בתסמניה, בישר הרב גורדון למקורביו על שבתון מיוחד שיתקיים בלונסטון בהשתתפות רבנים ואישי ציבור יהודיים. בין הנוכחים היה גם הרב יוסף יצחק גוטניק, שהרשים מאוד את הנוכחים בדבריו על הצורך לשמור על חיים יהודיים בכל מקום ובכל מצב. ההתעוררות העצומה של הנוכחים השפיעה מאוד על הרב גוטניק, שהחליט לתרום את עלות הקמת בית חב"ד קבוע בלונסטון.

"בתחילה הייתי בספק אם יש צורך במבנה קבוע לפעילות החב"דית בעיר", מספר הרב גורדון. עקב מספרם המועט של היהודים באזור, אי אפשר לקיים פעילות יום-יומית, והפעילות מתמקדת בשיעורים שנערכים בבתי המקורבים ובשבתונים שנערכים אחת לחודש בבית מלון; לכן הייתה מחשבה שאולי אין צורך להקים במקום בית חב"ד קבוע. באותם ימים קיים הרבי התוועדות שהועברה בשידור חי לאוסטרליה, ובמהלכה דיבר הרבי בשטרעם גדול על הצורך לפתוח בית חב"ד בכל מקום. בין השאר התבטא הרבי שאם קיים מקום שיש ספק אם יש צורך לפתוח בו בית חב"ד, הרי זוהי ההוכחה הטובה ביותר שחייבים לפתוח שם בית חב"ד במהירות האפשרית... כאשר שמענו את הדברים הברורים של הרבי, מיד התחלנו לברר על בניין מתאים לפעילות החב"דית. ב"ה, לאחר תקופה קצרה מצאנו מיקום מצויין, ובתרומתו של הרב גוטניק בנינו את בית חב"ד הראשון בתסמניה".

אם כבר מדברים על תרומתו של הרב גוטניק לפעילות החב"דית בתסמניה, מזכיר הרב גורדון שעוד בטרם הוקם במקום בית חב"ד – נבנתה מקווה מהודרת לנשים בעיר הבירה אוברט, גם היא בתרומתו של הרב גוטניק. את השטח תרמו בני הזוג קלארק, שליוו את הפרוייקט כולו לאורך כל הדרך. גם כלפי בניין המקווה התעורר בתחילה ספק אם יש צורך לבנות מקווה בתסמניה, בשעה שמספר הנשים באי השומרות על טהרת המשפחה אינו עולה על מספר אצבעות הידיים... הרב גוטניק שאל על כך את הרבי, והרבי השיב: לפלא השאלה! הרבי הבטיח שלא ירחקו הימים והמקווה ישרת נשים רבות בתסמניה, וביקש לבנות את המקווה באופן הכי מהודר.

– "מיד לאחר בניית המקווה ראינו את התממשות ברכתו של הרבי, כאשר נשים רבות שאינן שומרות תורה ומצוות, החליטו להקפיד על טהרת המשפחה והגיעו לטבול במקווה שבנינו באוברט", מספר בהתרגשות הרב גורדון.

ריקודי שמחה חסידיים בבית הכנסת העתיק בתסמניה, בחתונתו של אחד המקורבים

שנת תשי"ג

"יש גם אשה שנשואה דווקא ליהודי, והיא שומרת רק על מצווה אחת: טהרת המשפחה; היא מתגוררת במרחק של ארבע שעות נסיעה מהמקווה, ובכל פעם שהיא צריכה לטבול, היא מגיעה בשעות היום, נשארת ללון בבית מלון, ונוסעת למחרת בבוקר. לפעמים אני ממש עומד נפעם מול המסירות-נפש שהם מגלים למען אותה מצווה שהם החליטו לקיים. כאן אתה רואה את עוצמתה של הנשמה היהודית!"

"בנוסף על הפעילות עם הזוגות המעורבים, אנחנו צריכים להתמודד גם עם פעילות מיוחדת לילדים יהודיים שאביהם גוי. זה קשה מאוד, כי לפעמים הילדים שואלים שאלות שקשה לענות עליהם. פעם לימדנו את הילדים לעשות חלות לשבת, ואחד הילדים שהולך עם אביו בכל יום ראשון לכנסייה – עשה את החלות בצורת שתי וערב... ממש כואב הלב לראות את הילדים הללו, ואנו משתדלים להעניק להם את החינוך היהודי שהם זקוקים לו יותר מכל ילד יהודי אחר."

ליחות במקום נידח כמו תסמניה מזמינה סיפורים פיקנטיים, והרב גורדון מספק אותם בשפע:

ש

"היה לנו סיפור מעניין עם הבישוף הראשי של האי תסמניה. הוא נולד להורים יהודיים, ובזמן מלחמת העולם השנייה החביאו אותו הוריו במנזר, שם חינכו אותו לנצרות ר"ל. עם תום המלחמה הוא יצא מהמנזר וחזר לתקופה קצרה ליהדות, אולם לאחר כמה שנים חזר למחנכיו במנזר והתנצר. הוא עלה במעלות הטומאה עד שמונה לבישוף הראשי של תסמניה. אחד הפעילים של בית חב"ד, הרשל פינמן, התקשר אליו וביקש לקבוע איתו פגישה. הוא הסכים אך רצה שהפגישה תיערך בכנסייה. פינמן הסביר לו בטוב טעם שהוא אינו יכול להכנס למתחם הכנסייה, והציע לחלופין לערוך את הפגישה בבית הכנסת. להפתעתו נענה הבישוף להזמנה, והגיע לפגישה בבית הכנסת. שעה ארוכה שוחחו השניים על אורח חייו של הבישוף, והתברר שהוא חושב מפעם לפעם על האפשרות לשוב ליהדות, אלא שהוא מפחד מהסביבה הקרובה שלו. בסיום השיחה הוא אף הסכים להניח תפילין. לאחר אותה פגישה נפגשו שוב, אולם הוא לא הסכים להניח תפילין פעם נוספת, ואמר שבפעם האחרונה שהניח, גרם לו הדבר התרגשות עצומה, והוא חושב שלא יכול לעמוד בזה שוב... זמן קצר אחר-כך הוא נפטר."

"סיפור דומה עם סוף טוב יותר אירע עם יהודי בשם שלמה ביר (בתמונה מימין): הוא היה יליד פולין, ובצעירותו ירד מדרך הישר עד שחצה את הקוויים, התנצר והיה לפעיל מיסיון ר"ל. הוא הגיע לתסמניה ואירגן כאן שמד של ממש באמצעות אותה נוצריה שהייתה ממונה על ה"חינוך היהודי"... לאחר שהגענו לכאן, יצרנו איתו קשר והצלחנו לחולל בלבו מהפך מן הקצה אל הקצה, עד שהוא חזר בתשובה שלימה והתחתן עם יהודיה כשרה בהיותו בגיל שבעים. זוהי

לקבל חדר משותף, מכיוון שנישואיהם מנוגדים להלכה... זה מאוד לא נעים, אבל לעיתים קרובות אנו נאלצים לעשות זאת. כמובן שכל מקרה כזה מעורר מיד שיחה בנושא טעון זה, ופעמים רבות אירע שכתוצאה משיחות אלה החליטו בני הזוג להפרד, לאחר שהבינו שהם לעולם לא יוכלו להיות מאושרים כאשר חייהם אינם מושתתים על יסודות התורה והמצוות.

"גם כאשר בני הזוג מחליטים להמשיך לחיות יחד, אנחנו מקפידים לשמור על קשר הדוק עם בן הזוג היהודי. אנחנו משכנעים אותם לשמור תורה ומצוות כפי יכולתם, מתוך תקווה שמצווה גוררת מצווה, עד שיעזבו גם את בן הזוג הגוי. בדרך כלל זה עובד, וכעבור תקופת זמן הם נפרדים, אבל יש גם מקרים אחרים, כמו למשל

משכנעים אותם לשמור תורה ומצוות כפי יכולתם, מתוך תקווה שמצווה גוררת מצווה, עד שיעזבו גם את בן הזוג הגוי. אבל יש גם מקרים אחרים, כמו למשל אותו מקורב שמניח תפילין כבר כמה שנים, למרות שאשתו גויה, או אותה מקורבת שכבר 15 שנה מקפידה על מטבח כשר למהדרין בשעה שבעלה הוא גוי...

אותו מקורב שמניח תפילין כבר כמה שנים, למרות שאשתו גויה, או אותה מקורבת שכבר 15 שנה מקפידה על מטבח כשר למהדרין בשעה שבעלה הוא גוי...

"בכל פעם שאני מגיע לתסמניה, אני מביא איתי מוצרי מזון כשרים ומחלק אותם בין המקורבים, כולל גם כאלה שנשואים לגויים, ואפילו לכאלה שנמצאים בדיוטה כל כך תחתונה עד שהם הולכים לכנסייה יחד עם נשותיהם הגוייות. לפחות שיאכלו אוכל כשר, אולי זה יטהר אותם. בביקור האחרון הייתי אצל יהודי שנשוי לגויה וערכתי בביתו מניין והתוועדות חנוכת הבית. במהלך ההתוועדות קבענו 18 מזוזות, והוא רכש זוג תפילין מהודר."

שלמה ביר - מהפך יהודי בתסמניה

בשם יצחק גולדשטיין. הוא נשבה בקסמה של הפעילות החב"דית, והחליט להתמסר ולעבוד בשליחות הרבי. כיום הוא מסתובב ברחבי האי, מניח ליהודים תפילין, מכשיר מטבחים וקובע מזוזות, ומארגן שיעורי תורה עם יהודים שנמצאים במקומות הכי נידחים. הוא לומד באוניברסיטה את מקצוע האלקטרוניקה, אבל את רוב שעות היום הוא מקדיש להפצת המעיינות. בכל פעם שאני מהרהר בפעילות שלו, אני פשוט מתרגש: צעיר שרק לפני כמה שנים למד בבית חב"ד את האלף-בית של יהדות, הולך היום ומפיץ את תורת הרבי בכל רחבי האי. "בנוסף לפעילות הנודדת של גולדשטיין, מתקיימת פעילות ברוכה ומיוחדת של בני הזוג דוד ופנינה קלארק.

למעלה: מקורבים על רקע בית הכנסת העתיק בתסמניה; **למטה:** הדלקת חנוכה

בכל ליל שבת הם עורכים סעודת שבת חסידית בכשרות למהדרין מן המהדרין, בהשתתפות מקורבי בית חב"ד. מפעם לפעם אני שולח אליהם בחורים או אברכים לסייע להם, אבל ברוב ימות השנה הם פועלים לבדם, ועשרות משפחות עומדות איתם בקשר מיוחד".

סיפור שליחותו של הרב יוסף יצחק גורדון היה אחד הפרקים היותר מרתקים ששמעתי בביקורי באוסטרליה.

– שליחות שהיא חלק ממפעל התשובה הגדול שמפעיל הרבי מלך המשיח ברחבי תבל, לאכוף את התורה והמצוות על כל יהודי ויהודי, בדרכי נועם ובדרכי שלום.

דוגמא מובהקת לעוצמתו של הניצוץ היהודי! "באחד השבתונים היה לנו אורח מניו-יורק – פרופסור שמרצה באוניברסיטה בלונג-איילנד, יהודי קונסרבטיבי שכפי הנראה אינו מקפיד על שמירת כל המצוות. לאחר התפילה הוא ניגש אלי בהתרגשות רבה ואמר: 'דע לך, שלבית הכנסת שלי בניו-יורק אני נוסע ברכב בשבת, אולם כאן, בתסמניה, הלכתי ברגל שעה וחצי עד בית הכנסת – כי אם הרבי מליובאוויטש שולח שליחים לתסמניה, אני אכבד אותו ואלך ברגל!' "במשך השנים התקרבו עשרות משפחות ליהדות. זוגות מעורבים נפרדו, או התגיירו והחלו לקיים חיים יהודיים. ויש גם אחת ממקורבות בית חב"ד שנשואה לאישיות חשובה בכנסייה הנוצרית, ולמרות שהיא עצמה עוד לא הגיעה לשלב של הפרדות מבעלה הגוי – היא השפיעה על בנותיה להתקרב ליהדות, וכיום הנכדות שלה כבר חב"דיניות לכל דבר, והן לומדות במוסדות חב"דיים.

"נקודה מעניינת שנתתי את לבי אליה, היא העובדה שדווקא הריחוק ממרכזים יהודיים פועל כבומרנג נגד הנפש הבהמית: כנראה שלנפש האלוקית יש גבול לריחוק שהיא יכולה לסבול, וכאשר עוברים על היהודי כמה חודשים בלי לראות פנים יהודיות, הוא מתחיל להתגעגע לכך. כשאני מגיע לשם, אני רואה אנשים שפשוט מתגעגעים לראות יהודים... לפני כמה חודשים בביקורי בבית משפחת קלארק ראינו ידיעה בעיתון על גבר שנעלם בעיר, והיה מאוזכר בידיעה שמדובר ביהודי. תגובתם של בני הזוג הייתה זהה: 'היי, יש עוד יהודי באי'... היטיב להגדיר זאת אחד המקורבים כשאמר לי: 'אתה לעולם לא תבין את ההתרגשות שלנו למראה עוד יהודי. כשאתה מגיע לכאן, אתה רואה את כולנו במשך השבתון, אבל כל אחד מאיתנו חוזר אחר-כך לעירו, ושם אין לנו ציאנס לראות יהודי עד לשבתון הבא'..."

כיום, שבע עשרה שנה לאחר תחילת השליחות, יכול הרב גורדון לומר "ראו גידולים שגידלתי", אבל מי שירצה לראות את גידוליו של הרב גורדון – יאלץ לנדוד בכל רחבי תבל. בתסמניה הוא לא ימצא אותם...

"כל מי שהתקדם בשמירת תורה ומצוות, מיד עזב את המקום לריכוז יהודי כלשהו, כדי שיוכל להעניק לילדיו חינוך יהודי כשר", אומר הרב גורדון בנימה שיש בה מן השמחה ומן העצב. "נוצר מצב שלמרות עשרות המשפחות שהתקרבו, עדיין אין בתסמניה קהילה יהודית מסודרת, ובכל פעם שרוצים לארגן מניין – צריך לשבור את הראש ולחשוב איך משיגים עשרה יהודים שישכימו להגיע לבית הכנסת בשבת. היות והם מפוזרים בכל האי, די קשה לקבץ אותם, וכך אני יכול לשמוע ממקורב שהשתתף בתפילות ראש השנה, שבתפילות יום כיפור הוא לא יוכל להשתתף. זה יותר מידי עבורו. על סוכות אין מה לדבר..."

"לפני כמה שנים התקרב ליהדות סטודנט צעיר

שנת תשי"ד

למה המשיח צריך לכוף את המצוות?

מאת הרב נפתלי אסטולין
שליח כ"ק אד"ש מה"מ בלוס-אנג'לס

לילך בה ולחזק בדקה":

הפירוש המילולי והפשטני ביותר של דברי הרמב"ם הוא, שהמלך המשיח צריך להפעיל את כוחו הגשמי ולהכריח את כל ישראל לקיים תורה ומצוות. זה מסתדר אולי במילים, אך כאשר מתבוננים בעומק יותר, רואים שאי אפשר לפרש כך את דברי הרמב"ם – א דרישה זו אינה עומדת בקנה אחד עם דבריו של הרמב"ם שמשכיח אינו נדרש לעשות אותות ומופתים, שהרי כל עוד אינו מלך, ורוב ישראל מפוזרים עדיין במקומות גלותם – אי אפשר להכריח את כל ישראל לקיים תורה ומצוות ללא נס ומופת גמור. ב) גם הגישה הכללית של המלך המשיח, כמחזיר שלימות התורה, אינה עומדת בקנה אחד עם כפיית המצוות בכוח, שהרי עיקר גדול בתורה, שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום!

לכן מוכרחים לומר שהכוונה כאן אינה לכפייה בכוח הזרוע, אלא לכפייה בדברים, ועל-דרך המובא בכמה מקומות בגמרא שהלשון כפייה מוסבת על כפייה בדברים. כך מפרש התוספות-יום-טוב את דברי הרמב"ם אודות החיוב "לכוף את כל באי עולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח" – שדרך הכפייה היא: "בכפיית דברים, להמשיך לבם אל רצון קונם וחפץ צורם", ובלקוטי שיחות (חלק כ"ו עמ' 142) אומר הרבי שהפעולות שנעשות בשנים האחרונות בהפצת העניין של שבע מצוות בני נח, הן העניין של "לכוף".

ולפי זה, באומרו שהמשיח צריך "לכוף כל ישראל", מתכוון הרמב"ם שהמשיח צריך להתעסק ולעשות כל שביכולתו כדי להשפיע בדרכי נועם על כל ישראל בכל קצווי תבל, לילך בה ולחזק בדקה. והשפעה זו נקראת בשם "כפייה", משום שזוהי התערורות מלמעלה

בין הקריטריונים הדרושים כדי להיות "בחזקת משיח", אומר הרמב"ם שמשכיח "יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה". רבות התפלפלו בביאור כוונת הרמב"ם, ואף נביא להלן בקצרה את ההבנה הפשוטה בדברי הרמב"ם, אולם במאמר שלפנינו ברצוני לעמוד על נקודה שמשום מה לא עמדו עליה עד כה, והיא: מדוע משיח צריך לכוף את עם ישראל לקיים את התורה והמצוות?

ידוע הוויכוח שבין כנסת ישראל לקב"ה: הקב"ה אומר "שובו אלי ו[אחר-כך] אשובה אליכם", וכנסת ישראל אומרת "השיבנו ה' אליך ו[אחר-כך] נשובה". וכבר פסקו ש"יחיד ורבים הלכה כרבים", ולכן אומרים בנפילת אפיים: "יפדה אלוקים את ישראל מכל צרותיו, ו[אחר-כך] הוא יפדה את ישראל מכל עונותיו",

– ואם כן, מדוע בכלל צריך המשיח לכוף את עם ישראל לקיים את התורה והמצוות לפני הגאולה, בשעה שהוא יכול להביא את הגאולה, שלאחריה יקיימו כולם במילא את כל המצוות?

כדי להבין זאת, עלינו להקדים ולהבהיר מהי כוונתו של הרמב"ם בסימן זה של המשיח – "יכוף כל ישראל

הרב נפתלי אסטולין

התורה, ותפקידו של המשיח הוא לאפשר לנו לחזור ולקיים את כל מצוות התורה.

כדי שיהיה אפשר לזהות את ה"בחזקת משיח", צריך שעוד בזמן הגלות יתגלה בו עיקר עניינו – הרצון להביא לשלימות בקיום התורה והמצוות. מכיוון שכל עוד לא באה הגאולה בפועל הוא אינו יכול לאפשר לנו לקיים את אותן מצוות שקיומן תלוי בבית המקדש – נבחן משיח בכך שהוא משתדל ועושה ככל יכולתו להביא לידי כך שכל ישראל יקיימו את המצוות שאפשר לקיימן כבר בזמן הגלות, וזוהי ההכנה להתגלותו שאז הוא יביא לשלימות האמיתית בקיום התורה והמצוות.

כאשר מסתכלים כך על תפקידו של המשיח, אפשר לראות איך הרבי מוביל דרך זו מאז עלותו על כס הנשיאות. אצל הרבי זה היה כך כבר מתש"י, כאשר קיבל על עצמו את נזר הנשיאות החב"דית: כל המבצעים, כל הפעולות, היו למען מטרה אחת ויחידה: לדאוג שעם ישראל יקיים כמה שיותר מצוות, כדי שבבוא הזמן יהיה אפשר להביא אותם לשלימות האמיתית של קיום כל התורה והמצוות.

לנו גילה זאת הרבי בכינוס השלוחים ה'תשנ"ב, עלינו לחיות עם זה ולדעת ולהרגיש בכל מבצע שאנו עושים, שהוא חלק מתהליך אחד וגדול: הכנת העולם לקבלת פני משיח! ככל שבני ישראל מקיימים יותר מצוות, כך העולם מוכן לקבל את פני המשיח, שתפקידו הוא, כאמור, להביא לשלימות בקיום התורה והמצוות.

נסיים מאמרנו זה ב"וואָרט" קצר בקשר עם פרשת השבוע בשבת שממנו התברך י"א ניסן:

ברבות משיחותיו מסביר הרבי ששמות הפרשיות לא נקבעו בצורה שרירותית לפי המילה הראשונה שבה פותחת הפרשה, אלא יש בשמות אלה תוכן עמוק ששזור לאורך כל הפרשה.

לפי זה צריך להבין מדוע חומש "ויקרא" נקרא בשם זה – איזה תוכן יש במילת "ויקרא", ששזורה לאורך כל החומש?

את ההסבר לזה ניתן למצוא בפירוש רש"י "ויקרא": "לכל דברות ולכל אמירות קדמה קריאה, לשון חיבה". חומש ויקרא מלא בדברות ואמירות למשה אודות הקרבנות ומצוות אחרות, ושם החומש מדגיש שאותה קריאה של חבה לא הייתה חד-פעמית, אלא חזרה על עצמה לפני כל ציווי וכל אמירה.

גם לנו יש קריאה של חיבה למשה שבדורנו: "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד", ועלינו לזכור תמיד שלכל ציווי ואמירה, לכל מבצע ופעולה, צריך להקדים את אותה קריאת חיבה, ולהכריז ולפרסם שמבצע זה הוא הכנה קרובה להתגלותו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומיד ממש!

ש"מכריחה" את אלה שמקרבים אותם לקיים את התורה והמצוות. וכפי שרואים זאת במוחש, שבכל פעם שהרבי הכריז על מבצע חדש, תפילין לדוגמה, הרי מיד התעורר לב ישראל ובאופן בלתי רגיל החלו לרצות להניח תפילין, וכאשר עומדים שלוחי הרבי ברחובה של עיר עם דוכן להנחת תפילין, מיד נוצר תור ארוך של צעירים ומבוגרים שמעוניינים לקיים את המצווה. זהו מחזה שלא היה שייך לראותו בטרם החל הרבי במבצע תפילין, והעובדה שכעת אנו רואים מחזות כאלו חדשות לבקרים, היא אך ורק בכוחה של אותה התעוררות עליונה שמשפיע הרבי, אשר "מכריחה" את אותם יהודים לבוא ולהניח תפילין.

ויש גם פן נוסף של כפייה: אנחנו השלוחים חונכנו, שכאשר אנו ניגשים ליהודי להניח איתו תפילין, אנו אומרים לו: שמע יהודי, הרבי מליובאוויטש ציווה עלינו להניח איתך תפילין". כאשר אותו יהודי נעמד ומניח תפילין משום שהרבי מליובאוויטש ביקש זאת, הרי בכך הוא מקבל עליו את מלכותו של הרבי מלך המשיח, ואין לך כפייה טובה מזו.

מציאות נפלאה זו נרגשת בכל המבצעים של הרבי, שבכל פעם שהרבי קורא לפעול במבצע מסויים, הרי מיד יוצאים אלפי החסידים לרחובה של עיר, מביאים את דבר הרבי אל ההמונים, והללו מקבלים את דבר הרבי כדבר מלכות שיש לקיימו גם כאשר מצד שכלם ורצונם הם לא היו עושים זאת. הרבי גם איזכר עניין זה בשיחת שבת פרשת לך לך תשמ"ה (התוועדיות ח"א עמ' 560), באומרו שכאשר משפיעים על יהודי שיתקרב לתורה ומצוות והוא מקבל ההשפעה ועושה כן בפועל, הרי יש בזה עניין של "מינוי מלך", שמקבל מלכותו של זה שנותן הציווי.

גם כאשר יהודי מבקש ברכה מהרבי, והרבי שולח לו מענה "בדיקת התפילין והמזוזות", או "הקפדה על כשרות המאכלים" וכדומה, הרי זו דרך נוספת של כפייה, כיון שאותו יהודי שמעוניין בברכתו של הרבי, מתחיל לקיים את אותן מצוות אך ורק משום שכך ציווה עליו הרבי מליובאוויטש.

לפי ההסבר האמור בדברי הרמב"ם, משתנה לחלוטין משמעות הסימן "יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה": אם עד עתה הבנו שזהו סימן לכוון ויכולתו של המשיח לשלוט ולהכריח את כל ישראל לקיים את המצוות, הרי מעתה מובן שזהו סימן לאיכפתיות והשתדלות של המשיח להביא את עם ישראל למצב בו הם מקיימים את המצוות.

כעת אפשר גם להבין מדוע סימן זה הוא מהסימנים העיקריים של המשיח: בכמה משיחותיו מוכיח הרבי מלשון הרמב"ם, שעיקר עניינו של המלך המשיח הוא להביא לשלימות התורה והמצוות, "ויחזרו כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם". בזמן הגלות אנו יכולים לקיים רק חלק קטן מאוד מתרי"ג מצוות

שנת תשט"ו

לנצל את שעת הכושר

תוכן יחידות שדיבר הרבי עם מר שמואל אבידור לאחר מלחמת ששת הימים • ביחידות מדבר הרבי אודות הצורך לנצל את ההתעוררות שהקיפה את העם לאחר מלחמת ששת הימים; על המדיניות בעיר העתיקה וגירוש הערבים, עידוד "העליה הפנימית", ועל כך שבשבת כל יהודי מרגיש שזוהי שבת "גם מי שהולך אל חוף הים בשבת, הוא לוקח אוכל אשר מבשאר הימים"...

נחוץ שינו מהותי

שאלה: מה לכתוב עכשיו בעיתון אודות המשך התעוררות מששת הימים?

אדמו"ר שליט"א: אני התחלתי בנוגע ליימבצע תפילין, ובאמת אפשר לפעול הכל אפילו עניינים הכי קשים כמו טהרת המשפחה שזה קשה מאוד, ואפילו אחד שמבין – אינו מסכים לשמור זאת, כי אינו רוצה לחלק בין בנים לבנים.

אד"ש: מידארף טאן שטארק אז אידן זאלן גיין אין שול שבת [= צריך לפעול בתוקף שיהודים ילכו לבית

הכנסת בשבת], ולא מצד זה שהיות שהיום שבת לכן צריך ללכת לבית הכנסת, כי זה לא פועל כלום. אצל כולם יש הבדל בין שאר ימי השבוע ליום השבת, אפילו לאלו שהולכים לחוף הים – לוקחים הם אוכל אחר מבשאר הימים ואין היום אפור אצלם, ווייל זיי פילן אַ ביסל יום טובידיק [= כיוון שהם מרגישים קצת חגיגי], וא"כ רואים שאפילו ער פילט אַז עס איז יום טובידיק אינו עושה שאר הענינים, וכל זה הוא היות שהענינים הנ"ל שעושה לשם שבת אינם פועלים על הכל. כמו כן ללכת לבית הכנסת משום ששבת היום לא יפעול עליו כלום.

תמונת אילוסטרציה

בחזרה, וכן אותו דבר בכל העולם כולו, אלא שישראל גופא נתנה מקום לסברא כזאת. וזו שגיאה גדולה אשר אי אפשר לתקנה, ואם מפני שמפחדים מרוסיה אז אמריקה צריכה לפחד מרוסיה ולא ישראל.

להגביר את הילודה

אד"ש: זה שמחכים לעולים חדשים – מי יודע מתי הם יבואו, ואפילו שיבואו, הלא הם לא נולדו בארץ ואינם מוכשרים כל כך לפיתוחה... וצריכים לתבוע אודות הגברת הילודה ולומר שארץ ישראל איז געוואָרן גרעסער, וצריכים ליישב אותה, ואני מבטיח שישמעו, והיו עשרות אלפים עד מאה אלף ילדים ויותר, ואלו שנולדו בארץ מכירים אותה ומוכשרים יותר לפיתוחה.

אד"ש: ר' חנניא בן דוסא היה מלומד בנסים, והיה רגיל בהם תדיר – מה שאין כן אנו, ואם עושים נס אז מיתוסף באמונה, אבל אם יש הרבה ניסים אז יכול להיות הטענה של "כוחי ועוצם ידי", וכן כאן בששת הימים היו הרבה ניסים, והיה נתינת מקום לטענה הנ"ל, לכך אמר הקב"ה תעשו בעצמכם ותיראו אם יש לכם הכח, ובינתיים יש כשלוך אחר כשלוך...

יש התעוררות גדולה

אד"ש: האם ההתעוררות בארץ ישראל קיימת?
מענה: התקרר כבר בהרבה, אבל עוד נשאר, ובפרט אצל אחינו הספרדים.

אד"ש: אצל כולם יש התעוררות רק אצלם (הספרדים) זה בגלוי, ובכלל אצלם קל לפעול, כי הם בטבע מגלים רגשותיהם מה שאין כן האירופיים כובשים את רגשותיהם.

שאלה: האם לכתוב בעתונים וויכוחים בין דתיים לחילוניים?

אד"ש: לא, אם הם שואלים בעצמם צריכים להשיב להם, און אָפּמאַכן די קשיא [= להפריך את הקושיא], אבל כשאנים שואלים לא צריכים אופטאָן די [=לעורר את ה] קשיא, ובפרט שמחשיבים אותם ועושים אותם למציאות שצריכים להתווכח אתו, וקוראים אותם לעתונים, וזה עצמו פועל בהם העקשנות, ובפרט שיכתבו שאלותיהם איז די קשיא איז א קשיא, ויכול להיות שלא יהיה לזה תירוץ טוב, און די קשיא קען זיך אפלייגן אט מער ווי דער תירוץ.

(בלי אחריות כלל וכלל)

אלא עצם הענין שהולך לבית הכנסת – בזה עצמו כבר מרגיש עצמו שייך יותר לכלל ישראל, ואפילו שלא יתפלל שם כלום, ובמשך זמן שיהיה שם וועט ער שוין זאָגן אַ תפילה קצרה, אָדער אַ קפיטל תהלים [=יתפלל תפלה קצרה או פרק תהלים] – עד שיתפלל יחד עם כולם.

ולפעמים וועט ער הערן אַ דרשה [= ישמע שם דרשה] וזה יפעל שינוי עיקרי בחיים היום יומיים שלו, וכמו בתפלת שחרית – הכוונה היא לא רק בשעה שמתפלל יהיה שייך לקדושה, אלא דאָס זאָל פועלין אויפן גאַנצן טאָג [=שיפעול על כל היום] שיהיה באופן אחר.

כך גם ענין הנ"ל יפעל שינוי המהות כי "ששת הימים" צריך תגובה בדבר עיקרי ושינוי המהות ומסירות נפש, ואין הפירוש בגוף, אלא כמו שאדמו"ר הזקן מפרש: נפש פירושו רצון וכמו שכתוב הן נפשי אל העם הזה.

אד"ש: התווכחתי עם ראש ישיבה אחד והוא אמר לי – שהשינוי צריך להיות קביעות עתים לתורה יותר. והסביר אד"ש: שזה לא שייך לששת הימים (בעיקר), תמיד צריכים להוסיף ולהשתפר בכל הענינים, אלא שכאן צריך להיות שינוי מהותי שאת זה יביא ענין הנ"ל, והאריך מאוד הרבה בתצואות הטובות שיהיה מזה.

נאצר לא חלם שיקבל את סיני

אד"ש: אודות התיישבות בעיר העתיקה. למה מונעים זאת? והוסיף: שעשו שגיאה בזה שלא שלחו את הערבים, ואמר: היו צריכים לומר לכל אחד ואחד (מהערבים) אתה חייב מיתה כי הנך מורד, אבל בכל זאת קח מאה ל"י והפעל שלך ולך, אז, כשהיו באים למצרים ומסתובבים שם (או לסוריא), היו מספרים את הטוב שבישראל, שבעת שהיינו חייבים מיתה אלא שישראל רחמנים בני רחמנים הם ולכן הניחו לנו.

אבל עכשיו שהשאירו את הערבים במקומותיהם, ושם הם מדברים רעות ועוד מעט מגיעים לבחירות, וישראל היא מדינה דמוקרטית, וממילא יתנו להם לבחור, ומי יודע מה יהיה, ובטח יבנו להם במקום החורבות שלהם שיכונים חדשים.

אד"ש: לא הייתי במצרים ולא דברתי עם נאצר, אבל אני בטוח שאצל נאצר איז געווען אַפּ געלייגט [= היה מונח] שסיני היא של ישראל, ולא חלם שיקבל זאת

שנת תשט"ז

שיחה למדנית בטרמינל

כשהמתנו בטרמינל של לונדון פגשתי בקרוב משפחה, מרבני סטמאר. התחלנו לשוחח קצת, וכששמע שאני מגיע מרוסיה, שם פעלנו להפצת היהדות, החל להתעניין במצב היהודים ברוסיה, והיה ממש מלא בהתפעלות מכך שבחורים נוסעים לרוסיה להפצת יהדות, והפטיר ואמר: "ממש משיח'ס צייטען"

מאת הרב לוי פישר

הרבי, אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא בקריאה נרגשת לכלל ישראל וצעק במשך כל השנים (מתש"י, ועוד לפני כן) ללא הרף, בהתוועדויות ברבים, וביחידויות פרטיות, ובאגרות קודש לאין קץ אנשים פרטים, שהפצת היהדות בדורנו, הרי זה בגדר דין של פיקוח נפשות ממש, ושעל פי דין, במצב הזה אסור לשבת בצד ולעסוק בתורה לעצמו.

"הרבי התחנן ותבע מכלל ישראל "בואו והצילו" (מעניין לציין מכתב מאד חריף בנושא זה, באגרות קודש חלק יד עמוד ל, שם הרבי כותב על ראשי הישיבות שהולכים בשיטה של "אני את נפשי הצלתי" שאם היה מדובר בבנו יחידו של ראש הישיבה עצמו, האם גם אז היה מתנהג באופן כזה?! – ואין זה סוד שבחוגים אחרים נענו רק מעטים לקריאה זו, על כל פנים לא בהיקף שהרבי תבע; היו אפילו כאלה, שמשום מה טענו "איפכא מסתברא", שאסור לצאת מכותלי הישיבה והכולל למען הפצת היהדות...

"אך דווקא בשנים האחרונות, ענין זה חדר גם לחוגים אחרים, ואברכים בירושלים ובברו-פארק, שאף פעם לא חלמו לעשות – ובאמת לא עשו – פעילות באופן כזה, הנה הם מוצאים את עצמם ברוסיה פועלים להפצת היהדות. במחשבה נוספת: בפשטות הרי זה גם מסימני הגאולה, כידוע מה שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"יכוף כל ישראל" יכול להיות על ידי שלוחו ושליח שלוחו – וכמו שרואים שכל סימני הגאולה מתחילים "מהמדינה ההיא", שהתחיל מהזמן שהחל להתנוצץ אורו של משיח; ואחר כך בהפלת הממשלה הקומוניסטית, אשר ידועה שיחת אד"ש בשנת תשכ"ז, שזהו בבחינת "הו"י יחתו מריביו", וזה קשור גם ל"יורם קרן משיחיו", וגם העליה לארץ הקודש מהמדינה היא, אשר כ"ק הודיע שזהו מעין הענין של קיבוץ גלויות. אך

פי שסיפרתי בפעם הקודמת של מדור זה, בשנת תשנ"ב היתה לי הזכות להיות "שליח" בישיבה החב"דית שהוקמה באותם ימים בקייב, שם שהיתי במשך מספר חודשים, ושימשתי כמשגיח על הבחורים וסדרי לימודיהם.

תשנ"ב היתה עדיין תקופת ה"בראשית" של התעוררות יהדות מדינות חבר העמים. הכל היה עדיין חדש, בלי ידע רב, והנסיון היה מועט.

העלייה לארץ היתה אז בעיצומה, אך בחבר-העמים עדיין שהו הרבה מאד משפחות יהודיות. שמע הישיבה שנפתחה הגיעה לאוזניהם של בחורים ונערים צעירים שרצו להכיר ולטעום טעמה של יהדות. הם הגיעו לישיבה בעיקר בשיטת "חבר מביא חבר". נערים אלו כששמעו אודות הישיבה היהודית, נשמתם התעוררה והם הגיעו לישיבה, החלו ללמוד, להתוועד – ורבים מהם נתפסו ונשארו.

באותה תקופה רשמתי לעצמי יומן מפורט ובו מובאים סיפורים ואנקדוטות רבים, ומהיומן הזה אני שואב את הסיפורים הבאים (והסיפורים שיבואו גם בשבועות נוספים) – כך שהדברים אינם מסופרים מהזכרון, אלא מהכתב. הפעם ברצוני לספר דווקא על מאורע שהיה בדרכי חזרה מאוקראינה לארצות-הברית.

כך רשמתי אז ביומני, נרגש עדיין מהתחוללות מאורעות רבי עוצמה בפתיחות המשטר הקומוניסטי:

"מעניין לציין כי נמצאים ממש בגדר של "נפלאות" (שראיתי את זה בקייב במיוחד). ידוע לכל שהפצת יהדות באופן כזה ובהיקף כזה כמו שזה היום, הרי זה – אם אפשר להשתמש בלשון הזה – "חידושו" של

זה, ושהרבי אמר את זה מראש ואמר לפרסם רבים וכו'. נכון שבאמת "הכי הווה עובדא" אבל הרי סוף כל סוף הרי אלה הם ניסים של הקב"ה, ומה איכפת לכם לפרסם שהקב"ה עשה נס, ותו לא!"

התחלתי להסביר לו שזהו בעצם אותו דבר, והארכתני בענין תפקידו של נשיא הדור שהוא 'ממוצע המחברי' (והוספתי כאן כמה מקורות בזה גם מפולישע ספרים).

הוא הקשיב ולאחר מכן אמר: "לי אישית לא אכפת לי, אבל אני מתכוון פשוט לטובתכם, שכך זה יותר מתקבל בעולם; כי יש אנשים שמאד לא אוהבים לשמוע שכל דבר מייחסים לרבי... אדרבא, אם זהו בעצם אותו דבר, מה איכפת לכם להגיד שהקב"ה עשה נס, ותו לא?" חייכתי. אמרתי לו שאת השיטה הזאת אימצנו על פי ספר הי"ד החזקה" לרמב"ם.

באותם ימים למדו בשיעור היומי את הלכות חמץ ומצה ברמב"ם. כאשר הגעתי בלימודי לפרק ז' הלכה ב', ראיתי דבר נפלא בלשון הרמב"ם, וכך הוא כותב בנוגע למצוות סיפור יציאת מצרים:

"מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו שנאמר "והגדת לבנך" לפי דעתו של בן, אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש אומר לו .. **פדה אותו הקב"ה** ויוציאנו לחירות, ואם היה הבן הגדול וחכם, מודיעו .. וניסים שנעשו לנו על ידי **משה רבינו**, הכל לפי דעתו". עד כאן הרמב"ם.

לכאורה אינו מובן למה הרמב"ם משנה את לשונו, בהתחלה הוא מייחס לקב"ה את הניסים, ולאחר מכן למשה רבינו; לכאורה מה ההבדל, הרי זה אותו דבר, כיוון שמשה רבינו הוא שליחו של הקב"ה לעשות את הניסים ולגאול את ישראל. אלא שהביאור בזה הוא שבעצם אין הבדל, והחילוק הוא רק למי מספרים, אם מספרים לגדול וחכם, או לקטן וטיפש...

אברכים בבורו-פארק, שאף פעם לא חלמו לעשות פעילות, מוצאים את עצמם ברוסיה פועלים להפצת היהדות. במחשבה נוספת: בפשטות הרי זה גם מסימני הגאולה, כידוע מה שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"ויכוח כל ישראל" יכול להיות על ידי שלוחו ושליח שלוחו

הפעם הוא חייד, וסיפר לי שפעם היה צריך לתת דרשה ב"שבת הגדול", וקודם השבת, פתח רמב"ם הלכות חמץ ומצה כדי לחפש איזה "רמב"ם מוקשה", בשביל הדרשה שלו. תוך כדי עיון מצא את הדיוק הזה, אך לא ידע ליישב את הענין, ולכן עזב את זה וחיפש אחר רמב"ם מוקשה אחר.

— "כעת אני כבר יכול להגיד על כך דרשה, ובה כבר לא אחכה ל"שבת הגדול", סיים הרב הסטמארי את דבריו בשמחה...

הפלא בזה גדול עוד יותר, שזה מתקבל בפשיטות ואין איש שם לב על כך.

ועל כך יעיד הסיפור המעניין שהיה לי בדרך חזרה לרבי.

בשלב מסוים עצרנו בלונדון וחיכינו זמן מה בשדה התעופה. בזמן ההמתנה פגשתי בקרוב משפחה שלי, אחד מרבני סטמאר (שהמתין למישהו) והתחלנו לשוחח קצת. מששמע שאני מגיע מרוסיה, ושפעלנו שם להפצת היהדות, הוא החל להתעניין במצב היהודים ברוסיה וכו', והיה ממש מלא בהתפעלות מכך שבחורים נוסעים לרוסיה להפצת יהדות, והפטיר: "ממש משיחיס צייטען".

"בהתחלה לא דיברנו בפירוש על "המשלח", רק על השליחות עצמה ועל מצב היהדות ברוסיה. נמנעתי מלדבר על הרבי כי הבנתי שהוא יכול להרגיש קצת לא נעים, ומה גם שלא רציתי שיברח לי כבר בהתחלה... אבל חשבתי שבוודאי הוא מבין שלא נסעתי על דעת עצמי. מכל מקום שתקתי בענין זה.

המשכנו לשוחח זמן מה, ולאחר מכן הוא שאל אותי: "האם התלמידים נהיים "אמתיע ערליכע פרומע אידען"? ואם כן, איפה הם נמצאים אחר כך?"

"חלק מהתלמידים נשלחים לכפר חב"ד" — אמרתי לו, וכשאמרתי זאת, ניכר היה עליו כי רק אז בעצם קלט שנסעתי בשליחות הרבי (ושהו באמת שייך ל"משיחיס צייטען" שהתחיל כבר למעשה בשנת תש"י), ואני התפלאתי לראות איך שזה נתקבל אצלו כל כך בפשטות ובשמחה, שבחור ישיבה יסע לכמה חודשים לרוסיה לפעול להפצת יהדות, בה בשעה שלפני זמן לא ארוך, זה בכלל לא היה מקובל בחוגים מסויימים.

בפועל המשכנו בשיחתנו ודיברנו על מצב היהדות בלונדון, ואמר בצער שלדאבוננו ישנם הרבה "חילוניים" (כלשונו) בעיר.

"אולי תנצל את ההשפעה שלך גם בנושא הזה, ואני בטוח שאף אחד לא יקפיד עליך" — הערתי-אמרתי בעדינות שלא לפגוע בו.

הוא הסתכל עלי ואמר במשיכת כתף:

"עד כאן! זה כבר אינו בתחום שלנו..."

"למה?"

"כבר למדתי" — השיב מינייה וביה — "שהפצת היהדות בלי חסידות לא שייך כי זה לא הולך; אם כן, אני לכשעצמי יכול להסתדר, אבל כשרוצים לשכנע מישהו אחר, הרי זה קשה ללא חסידות..."

"אני בטוח שגם אם תפיץ חסידות אף אחד לא יקפיד עליך" — עניתי לו ומיד הזכרתי לו את ה"ווארט" של ר' חיים בריסקער "אז עס פעלט אין הסברה פעלט אין הבנה" [= כשחסר בהסברה חסר בהבנה].

המשכנו לדבר על הניסים והנפלאות שקרו בשנים האחרונות (במלחמת המפרץ ויציאת היהודים מרוסיה) ואז שאל:

"אני לא מבין דבר אחד, למה כשאתם מדברים על הניסים האלה, אתם תמיד מדגישים שהרבי עשה את